

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი

პოლიტიკის მეცნიერების მიმართულება

ანი გუგუნაშვილი

სპორტი და ეროვნული იდენტობა თანამედროვე საქართველოში:

ფეხბურთის როლი საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ

დისკურსში

ნაშრომი შესრულებულია პოლიტიკის მეცნიერების

ბაკალავრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: ვლადიმერ ნაფეტვარიძე

პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორი

ასისტენტ-პროფესორი

თბილისი, 2026

ანოტაცია

საბაკალავრო ნაშრომი იკვლევს ფეხბურთის საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ მნიშვნელობას თანამედროვე საქართველოში. კვლევა ფოკუსირებულია 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატებაზე და მის გარშემო შექმნილ მედია, საჯარო და პოლიტიკურ დისკურსზე. ნაშრომის მიზანია გაანალიზდეს, როგორ რეპრეზენტირდება აღნიშნული სპორტული მოვლენა ეროვნული იდენტობის, კოლექტიური სიამაყის, ევროპული კუთვნილებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების კონტექსტში. კვლევა ეფუძნება თვისებრივ მეთოდს, კერძოდ დისკურსულ ანალიზს, ხოლო დამხმარე მეთოდად გამოყენებულია მედიის შინაარსობრივი ანალიზი. თეორიული ჩარჩო ეყრდნობა ბენედიქტ ანდერსონის „წარმოსახვითი საზოგადოების“, მაიკლ ბილიგის „ბანალური ნაციონალიზმის“, მიურეი ედელმანის „სიმბოლური პოლიტიკის“ და ჯოზეფ მაგუაიერის სპორტისა და საერთაშორისო რეპრეზენტაციის შესახებ მიდგომებს. ნაშრომში გამოყოფილია სამი ძირითადი მიმართულება: პირველი - საფეხბურთო წარმატება როგორც ეროვნული იდენტობისა და კოლექტიური სიამაყის სიმბოლო. მეორე - სპორტის პოლიტიზაცია შიდა პოლიტიკურ დისკურსში. მესამე - ფეხბურთი როგორც ეროვნული კუთვნილებისა და სპორტული „რბილი ძალის“ რესურსი. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ 2024 წლის საფეხბურთო წარმატება თანამედროვე საქართველოში მხოლოდ სპორტულ მოვლენად არ დარჩენილა და იქცა ეროვნული თვითაღქმის, პოლიტიკური სიმბოლიზმისა და საერთაშორისო რეპრეზენტაციის მნიშვნელოვან დისკურსულ სივრცედ. ნაშრომის სიახლე მდგომარეობს აღნიშნული საფეხბურთო მოვლენის გაანალიზებაში ეროვნული იდენტობის, პოლიტიკური დისკურსისა და ევროპული კუთვნილების ურთიერთმიმართების კრილში.

საკვანძო სიტყვები: ფეხბურთი, ეროვნული იდენტობა, მედიადისკურსი, პოლიტიკური დისკურსი, ევროპული კუთვნილება, რბილი ძალა.

შესავალი	4
თავი I. ეროვნული იდენტობის კონსტრუირება საფეხბურთო დისკურსში	14
თავი 1.1 თეორიული მიდგომები: სპორტი, ეროვნული იდენტობა და სიმბოლური პოლიტიკა	14
თავი 1.2 სტადიონიდან მედიაეკრანებამდე: საფეხბურთო დისკურსი და ქართული საზოგადოების „წარმოსახვითი ერთობა“	17
თავი 1.3 „ბანალური ნაციონალიზმი“: ფეხბურთი ურბანულ და სოციალურ ყოფაში	20
თავი II. სპორტის პოლიტიზაცია და ძალაუფლების ნარატივები	23
2.1 სპორტული ტრიუმფი როგორც სიმბოლური პოლიტიკის რესურსი	23
2.2 სახელმწიფო ჯილდოები და სიმბოლური კაპიტალის განაწილება	25
2.3 ფეხბურთელები როგორც სამოქალაქო ავტორიტეტის მქონე ფიგურები	27
თავი III. მედია-დისკურსი, ევროპული ინტეგრაცია და სპორტული „რბილი ძალა“	32
3.1 ფეხბურთი და ევროპული კუთვნილების ნარატივი	32
3.2 სპორტული „რბილი ძალა“, საერთაშორისო ხილვადობა და ეროვნული ბრენდინგი	35
3.3 პოლარიზებული მედია, სპორტსმენების სამოქალაქო პოზიციები და ბუდუ ზივზივადის შემთხვევა	38
დასკვნა	43
გამოყენებული ლიტერატურა	47

შესავალი

საკითხის აქტუალობა: თანამედროვე ქართულ საზოგადოებაში ფეხბურთი არა მხოლოდ სპორტული აქტივობაა, არამედ მნიშვნელოვანი სოციალური და კულტურული ფენომენი, რომელიც მედიასა და საჯარო დისკურსში უკავშირდება ეროვნული იდენტობის ფორმირებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების კონსტრუირების პროცესს. ბოლო წლებში, განსაკუთრებით 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატების შემდეგ, ფეხბურთი ეროვნული ერთიანობის, კოლექტიური სიამაყისა და საზოგადოებრივი თვითშეგნების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სიმბოლოდ წარმოჩნდა. აღნიშნულმა მოვლენამ თვალსაჩინო გახადა, რომ თანამედროვე საქართველოში სპორტი საჯარო დისკურსში ხშირად წარმოდგენილია როგორც ეროვნული სიამაყის წყარო და ქვეყნის საერთაშორისო იმიჯის გაძლიერების ერთ-ერთი ფაქტორი.

ფეხბურთის მიმართ საჯარო ინტერესის გააქტიურების ფონზე, სპორტმა ქართულ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ დისკურსში მნიშვნელოვანი სიმბოლური რესურსის სახე მიიღო. ევროპის ჩემპიონატზე გასვლა მხოლოდ სპორტულ მიღწევად არ დარჩენილა, არამედ მედიასა და საჯარო სივრცეში წარმატების, ერთიანობისა და ევროპულობის სიმბოლოდ იქცა. გარდა ამისა, აღნიშნული მოვლენა აქტიურად აისახა მედიასა და პოლიტიკურ დისკურსში, სადაც ფეხბურთი დაუკავშირდა ეროვნული ერთიანობის, ევროპული ორიენტაციისა და სახელმწიფოებრივი წარმატების ნარატივს. პრაქტიკული თვალსაზრისით, საკითხის გაანალიზება მნიშვნელოვანია იმის გასაგებად, როგორ უკავშირდება სპორტული მიღწევები სახელმწიფოებრივი წარმატების, პოლიტიკური ლეგიტიმაციისა და საზოგადოებრივი მხარდაჭერის ნარატივებს. საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება მედიასა და საჯარო სივრცეში ძლიერი კოლექტიური ემოციის გამომხატველ მოვლენად წარმოჩნდა, რაც გამოიხატება ეროვნული სიმბოლოების აქტიურ გამოყენებასა და ნაკრების წარმატების ეროვნული სიამაყის გაშუქების კონტექსტში. ბოლო წლებში, პოლიტიკის მეცნიერებაში სპორტის როლი იდენტობისა და ეროვნული დისკურსის ფორმირებაში ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კვლევით მიმართულებად იქცა. დასავლურ აკადემიურ ლიტერატურაში სპორტისა და იდენტობის ურთიერთკავშირი ფართოდ არის შესწავლილი. ალან ბეირნერი (2001)

სპორტს განიხილავს, როგორც ერთ-ერთ უმთავრეს მექანიზმს ეროვნული იდენტობის კონსტრუქციისთვის, განსაკუთრებით პატარა სახელმწიფოებსა და პოსტკოლონიურ საზოგადოებებში. რიჩარდ ჯულიანოტი (2005) ფეხბურთს განიხილავს როგორც სოციალურ და კულტურულ სივრცეს, სადაც ეროვნული იდეალები, ემოციები და კოლექტიური თვითაღქმა ფორმირდება. საერთაშორისო პოლიტიკაში არამატერიალური გავლენის ასახსნელად მნიშვნელოვანია ჯოზეფ ნაის (2004) „რბილი ძალის“ კონცეფცია, ხოლო სპორტის კონტექსტში აღნიშნულ მიდგომას ავითარებს ჯოზეფ მაგუაიერი, რომელიც სპორტულ წარმატებას ქვეყნის საერთაშორისო იმიჯისა და ეროვნული ბრენდინგის ფორმირების ერთ-ერთ რესურსად განიხილავს (Maguire, 2005).

ნაშრომში ეროვნული იდენტობა გაანალიზებულია ქართული ეროვნული ნარატივისა და ევროპული ინტეგრაციის დისკურსის ურთიერთმიმართების კონტექსტში. ვინაიდან, 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული ნაკრების მონაწილეობა მხოლოდ სპორტული მოვლენა არ იყო, არამედ მედიასა და საჯარო დისკურსში ევროპულ სივრცესთან კუთვნილების სიმბოლურ გამოხატულებადაც წარმოჩნდა. შესაბამისად, ნაშრომი იკვლევს, როგორ კონსტრუირდება ეროვნული იდენტობა თანამედროვე საფეხბურთო დისკურსში და როგორ უკავშირდება როგორც ეროვნულ, ისე ევროპულ სიმბოლოებს.

კვლევის მიზანია გაანალიზოს, როგორ არის რეპრეზენტირებული 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება მედია და საჯარო დისკურსში და როგორ უკავშირდება ეროვნული იდენტობის, ევროპული კუთვნილებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების კონსტრუირების პროცესს.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე შემდეგი **ამოცანები** ჩამოყალიბდა:

- საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატების კულტურული და სიმბოლური მნიშვნელობების გაანალიზება მედია და საჯარო დისკურსში.

- ფეხბურთში მიღწეული წარმატებების პოლიტიკურ დისკურსში გამოყენების ანალიზი.
- მედიასა და სოციალურ ქსელებში ეროვნული იდენტობის კონტექსტში წარმოქმნილი ნარატივების ანალიზი.
- სახელმწიფოს, სპორტისა და პოლიტიკური დისკურსის ურთიერთმიმართების განხილვა იდენტობის პოლიტიკის ჭრილში.

აღნიშნული ნაშრომის კვლევის ობიექტს წარმოადგენს 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატების გარშემო შექმნილი მედია, პოლიტიკური და საჯარო დისკურსი. კვლევა ფოკუსირებულია იმაზე, თუ როგორ არის აღნიშნულ დისკურსში რეპრეზენტირებული ფეხბურთი ეროვნული იდენტობის, ევროპული კუთვნილებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების კონტექსტში.

კვლევის მიზნისა და ამოცანების შესაბამისად ჩამოყალიბდა კვლევის კითხვები:

1. როგორ კონსტრუირდება და ვლინდება ეროვნული იდენტობა საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატების ირგვლივ შექმნილ დისკურსში?
2. როგორ რეპრეზენტირდება ფეხბურთი პოლიტიკურ და მედიადისკურსში ეროვნული ერთიანობისა და პატრიოტული ნარატივების კონტექსტში?
3. როგორ არის ასახული და რეპრეზენტირებული საფეხბურთო მიღწევები ეროვნული სიამაყის და ეროვნული კუთვნილების სიმბოლოდ საჯარო დისკურსში?

კვლევის მიზნებიდან და ამოცანებიდან გამომდინარე, ჰიპოთეზა შემდეგნაირად ჩამოყალიბდა: 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება მედია და საჯარო დისკურსში რეპრეზენტირდება როგორც ეროვნული იდენტობის, კოლექტიური სიამაყისა და ევროპული კუთვნილების სიმბოლო.

- ეროვნული ნაკრების წარმატებები მედია ნარატივებში პოზიციონირდება, როგორც ეროვნული სიამაყისა და კოლექტიური თვითიდენტიფიკაციის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სიმბოლო.
- შიდა პოლიტიკურ დისკურსში საფეხბურთო წარმატება ხშირად უკავშირდება სახელმწიფოებრივი წარმატების, ეროვნული ერთიანობისა და პოლიტიკური ლეგიტიმაციის ნარატივებს.
- ევროპული ინტეგრაციისა და საერთაშორისო მედიადისკურსის კონტექსტში საფეხბურთო წარმატება ხშირად წარმოჩნდება, როგორც საქართველოს ევროპული კუთვნილების, საერთაშორისო ხილვადობისა და სპორტული “რბილი ძალის” განსამტკიცებელი დისკურსული რესურსი.

საკითხის სიღრმისეულად შესწავლისთვის აუცილებელია ნაშრომში გამოყენებული ძირითადი ცნებების კონცეპტუალიზაცია და ოპერაციონალიზაცია. მოცემულ კვლევაში საკვლევი ფენომენია არა ზოგადად ფეხბურთი, არამედ 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს საფეხბურთო ნაკრების წარმატების გარშემო შექმნილ მედია, საჯარო და პოლიტიკური დისკურსი. შესაბამისად, ნაშრომი იკვლევს, როგორ მიენიჭა კონკრეტულ სპორტულ წარმატებას ეროვნული იდენტობის, კოლექტიური სიამაყის, ევროპული კუთვნილებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების დატვირთვა.

კონცეპტუალურად „ეროვნული იდენტობა“ ნაშრომში განიხილება როგორც სოციალური და სიმბოლური კონსტრუქცია, რომელიც მედიასა და საჯარო დისკურსში საერთო სიმბოლოების, კოლექტიური ემოციებისა და ეროვნული კუთვნილების განცდის მეშვეობით ფორმირდება. ამ ცნების გააზრებისას ნაშრომი ეყრდნობა ბენედიქტ ანდერსონის „წარმოსახვითი საზოგადოების“ და მაიკლ ბილიგის „ბანალური ნაციონალიზმის“ მიდგომებს. კვლევის ფარგლებში ეროვნული იდენტობა არ ნიშნავს მოქალაქეთა რეალური განწყობების რაოდენობრივ გაზომვას, არამედ გულისხმობს იმის ანალიზს, თუ რიგირ არის მედია და საჯარო ნარატივებში საზოგადოება წარმოდგენილი საერთო წარმატებით გაერთიანებულ კოლექტივად.

„კოლექტიური სიამაყე“ განიხილება როგორც მედიასა და საჯარო დისკურსში გამოხატული ემოციური ნარატივი, რომლის მიხედვითაც ეროვნული ნაკრების წარმატება წარმოჩნდება არა მხოლოდ სპორტსმენების, არამედ მთელი საზოგადოების საერთო მიღწევად. „პოლიტიკური დისკურსი“ გულისხმობს იმ განცხადებებს, ოფიციალურ კომუნიკაციასა და მედიაჩარჩოებს, რომელთა მეშვეობითაც საფეხბურთო წარმატება უკავშირდება სახელმწიფოებრივ პრესტიჟს, ეროვნულ ერთიანობასა და პოლიტიკური ლეგიტიმაციის ნარატივებს.

„ევროპული კუთვნილება“ კი ნაშრომში განიხილება, როგორც დისკურსული ნარატივი, რომლის მიხედვითაც საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება ევროპულ სივრცეში ქვეყნის სიმბოლურ მონაწილეობასა და ევროპულ მომავალს უკავშირდება. ამავე კონტექსტში სპორტული „რბილი ძალა“ გულისხმობს სპორტული წარმატების უნარს, გააძლიეროს სახელმწიფოს საერთაშორისო ხილვადობა, პოზიტიური იმიჯი და ეროვნული ბრენდინგი.

ოპერაციონალიზაციის ეტაპზე აღნიშნული ცნებები განისაზღვრა დისკურსული ინდიკატორების მეშვეობით. ეროვნული იდენტობისა და კოლექტიური სიამაყის ინდიკატორებად განისაზღვრა ისეთი განმეორებადი ფორმულირებები და სიმბოლოები, როგორებიცაა „ეროვნული სიამაყე“, „ერთიანობა“, „ჩვენ ვართ საქართველო“, „ისტორიული გამარჯვება“, ერივნული დროშები, ნაკრების მაისურები, ეროვნული ფერები და კოლექტიური შეძახილები.

პოლიტიკური დისკურსის ინდიკატორებად განისაზღვრა პოლიტიკური ლიდერების განცხადებები, სახელმწიფო ინსტიტუტების საჯარო კომუნიკაცია, 30 მილიონი ლარის ჯილდოს დაპირება, ღირსების ორდენების გარშემო წარმოქმნილი დაპირისპირება და საფეხბურთო წარმატების დაკავშირება სახელმწიფოებრივ წარმატებასთან ან პოლიტიკურ ლეგიტიმაციასთან.

ევროპული კუთვნილებისა და სპორტული „რბილი ძალის“ ინდიკატორებად განისაზღვრა ისეთი ფორმულირებები, როგორებიცაა „საქართველოს გზა ევროპაში“, „ევროპული გზა“, „ევროპული წარმატება“, ფეხბურთელების პროევროპული განცხადებები, UEFA-ს ოფიციალური შეფასებები და საერთაშორისო მედიის მასალები,

სადაც საქართველოს წარმატება წარმოჩენილია, როგორც ისტორიული მიღწევა, საერთაშორისო ხილვადობის წყარო და ქვეყნის პოზიტიური რეპრეზენტაციის შესაძლებლობა.

შესაბამისად, კვლევაში ცნებები იზომება არა რაოდენობრივი მაჩვენებლით, არამედ მედიასა და საჯარო დისკურსში გამოვლენილი განმეორებადი ნარატივებით, სიმბოლოებით, ენობრივი ფორმულირებებითა და მედიაჩარჩოებით.

თეორიული ჩარჩო: არსებული საბაკალავრო ნაშრომის თეორიულ ჩარჩოდ გამოყენებულია სოციალური კონსტრუქციონიზმის თეორია, რომლის მიხედვითაც ეროვნული იდენტობა არ არის სტატიკური მოცემულობა, არამედ მუდმივად ფორმირებადი და აღდგენადი სოციალური კონსტრუქცია. ამ მიდგომის მიხედვით, იდენტობა იქმნება ყოველდღიური ურთიერთქმედებების, სიმბოლოებისა და კოლექტიური ემოციების საშუალებით (Berger & Luckmann, 1966). აღნიშნული მიდგომის ფარგლებში ფეხბურთი შეიძლება განვიხილოთ როგორც სიმბოლური სივრცე, სადაც ეროვნული ემოციები, კოლექტიური კუთვნილება და საერთო წარმატების განცდა მედიასა და საჯარო დისკურსში კონკრეტულ მნიშვნელობებს იძენს.

ამავე კონტექსტში გამოსადეგია ბენედიქტ ანდერსონის “წარმოსახვითი საზოგადოების” (1983) კონცეფცია, რომლის მიხედვითაც ერი არის “წარმოსახვითი ერთობა”, ადამიანთა ჯგუფი, რომელიც თავს მიიჩნევს როგორც ერთი მთლიანობის ნაწილს, მიუხედავად იმისა, რომ ყველა მათგანი პირადად ერთმანეთს არ იცნობს. ფეხბურთის შემთხვევაში ეს წარმოსახვითი ერთობა მედიადისკურსში ხილული ხდება მატჩების, გამარჯვებების, სიმბოლური ჟესტების და კოლექტიური შემახილების მეშვეობით, როგორიცაა “ჩვენ ვართ საქართველო.” სტადიონი, მედია და სოციალური ქსელები ამ წარმოდგენების გავრცელებისა და გამყარების სივრცედ იქცევა.

მნიშვნელოვან თეორიულ საყრდენად გვევლინება სიმბოლური პოლიტიკის თეორია, რომლის მიხედვითაც პოლიტიკური ელიტები კულტურულ მოვლენებსა და სიმბოლოებს ხშირად აქცევენ საზოგადოებრივი მხარდაჭერისა და ლეგიტიმაციის კონსტრუირების რესურსად (Edelman, 1988). სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და პოლიტიკური ლიდერების კომუნიკაციაში სპორტული წარმატება შეიძლება

დაუკავშირდეს ეროვნული ერთიანობის, პროგრესისა და საერთაშორისო იმიჯის ნარატივებს. სპორტისა და პოლიტიკის ურთიერთმიმართების კვლევებში მსგავსი პროცესი ხშირად განიხილება “სპორტის პოლიტიზაციის” კონტექსტში, რომელიც განსაკუთრებით აქტუალურია მაშინ, როდესაც საზოგადოება იდენტობას ემოციური გამოცდილების საფუძველზე ქმნის (Bairner, 2001). ამასთანავე, ნაშრომის საერთაშორისო განზომილების ასახვად მნიშვნელოვანია ჯოზეფ ნაის (2004) მიდგომა „რბილი ძალის“ შესახებ, რომელიც აღწერს, როგორ აღწევენ სახელმწიფოები დასახულ მიზნებს იძულების ნაცვლად მიმზიდველობის, კულტურისა და პოზიტიური იმიჯის მეშვეობით. სპორტის ჭრილში არსებულ კონცეფციას ავითარებს ჯოზეფ მაგუაიერი (2005), რომლის თანამედროვე კვლევებიც ხაზს უსვამს სპორტული მიღწევების როლს პატარა სახელმწიფოების მიერ „ეროვნული ბრენდინგის“ ფორმირებასა და საერთაშორისო აღიარების მოპოვებაში. მაგუაიერის მიდგომა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საქართველოს მსგავსი მცირე სახელმწიფოების ანალიზისთვის, რადგან იგი სპორტულ წარმატებას საერთაშორისო ცნობადობისა და ეროვნული ბრენდინგის რესურსად განიხილავს.

თანამედროვე ციფრულ ეპოქაში ეროვნული იდენტობის რეპროდუცირების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სივრცედ სოციალური ქსელებიც იქცა, რასაც მაიკლ სკეი (2022) “ციფრული ნაციონალიზმის” კონტექსტში განიხილავს. მისი დაკვირვებით, სპორტული წარმატებები სოციალურ მედიაში ის პლატფორმა ხდება, სადაც ინდივიდები საკუთარ ეროვნულ კუთვნილებას ახალი ვიზუალური და ენობრივი ნარატივებით აკონსტრუირებენ.

ზემოთ განხილული თეორიული ჩარჩო ქმნის ანალიტიკურ საფუძველს კვლევის კითხვებზე პასუხის გასაცემად, კერძოდ, სოციალური კონსტრუქციონიზმი და “წარმოსახვითი საზოგადოების” კონცეფცია იდენტობის ფორმირების მექანიზმის ახსნის შესაძლებლობას გვაძლევს, ხოლო ედელმანის “სიმბოლური პოლიტიკა” გვიხნის პოლიტიკური აქტორების მიერ სპორტული წარმატების სიმბოლური გამოყენების მექანიზმებს.

მეთოდოლოგია: მოცემული კვლევა ეფუძნება თვისებრივ კვლევით მეთოდს, რომლის მიზანია სოციალური და დისკურსული პროცესების სიღრმისეული გაანალიზება. აღნიშნული მიდგომა შეესაბამება ნაშრომის თემას, ვინაიდან კვლევის საგანია არა საფეხბურთო წარმატების რაოდენობრივი გავლენის გაზომვა, არამედ იმ მნიშვნელობების, ნარატივებისა და სიმბოლური კონსტრუქციების შესწავლა, რომელთა მეშვეობითაც ფეხბურთი მედიასა და საჯარო დისკურსში უკავშირდება ეროვნულ იდენტობას, პოლიტიკურ დისკურსსა და ევროპული კუთვნილების იდეას.

საზოგადოებრივი რეაქციების შესწავლა კვლევაში არ ხორციელდება პირდაპირი გამოკითხვის ან ინტერვიუების გზით. ამის ნაცვლად, ანალიზი ეფუძნება მედია-საშუალებებსა და სოციალურ ქსელებში ასახულ საჯარო დისკურსს. შესაბამისად, კვლევის მიზანი არ არის იმის დადგენა, როგორ აღიქვა ეს მოვლენა მთლიანმა საზოგადოებამ, არამედ იმის გაანალიზება, როგორ რეპრეზენტირდა საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება საჯარო, მედია და პოლიტიკურ კომუნიკაციაში.

მონაცემთა ანალიზის ძირითად მეთოდს წარმოადგენს დისკურსული ანალიზი, რომლის საშუალებითაც გაანალიზდა მედია ტექსტებში, პოლიტიკურ განცხადებებსა და საჯარო კომუნიკაციებში წარმოდგენილი ნარატივები, ენობრივი ფორმულირებები და სიმბოლური კოდები. დისკურსული ანალიზი საშუალებას იძლევა გამოიკვეთოს, როგორ უკავშირდება საფეხბურთო წარმატება ეროვნული ერთიანობის, კოლექტიური სიამაყის, პოლიტიკური ლეგიტიმაციის, ევროპული ორიენტაციისა და საერთაშორისო რეპრეზენტაციის ნარატივებს.

მედიის შინაარსობრივი ანალიზი გამოყენებულია დამხმარე თვისებრივი ინსტრუმენტის სახით. მისი მიზანია არა რაოდენობრივი მონაცემების გაზომვა, არამედ განმეორებადი თემების, დომინანტური ლექსიკისა და სიმბოლური კატეგორიების გამოვლენა. ამ გზით გაანალიზდა ისეთი ფორმულირებები და დისკურსული ელემენტები, როგორებიცაა “ეროვნული სიამაყე”, “ერთიანობა”, “ისტორიული გამარჯვება”, “ევროპული გზა”, “სახელმწიფოებრივი წარმატება” და სხვა მსგავსი ნარატივები.

დამატებით გამოყენებულია დოკუმენტური ანალიზი, რომელიც მოიცავს ოფიციალური განცხადებების, სახელმწიფო ინსტიტუტების საჯარო კომუნიკაციის, პოლიტიკური ლიდერების გამოსვლებისა და სპორტულ ორგანიზაციებთან დაკავშირებული საჯარო ტექსტების შესწავლას. აღნიშნული მიდგომა საშუალებას იძლევა გაანალიზდეს, როგორ უკავშირდება საფეხბურთო წარმატება პოლიტიკურ და სახელმწიფოებრივ ნარატივებს, მათ შორის ეროვნული ერთიანობის, სახელმწიფო პრესტიჟისა და პოლიტიკური ლეგიტიმაციის საკითხებს.

კვლევის დროითი პერიოდი განისაზღვრა 2024 წლის აპრილიდან 2024 წლის ივლისის ჩათვლით. აღნიშნული პერიოდი მოიცავს როგორც ევროპის ჩემპიონატამდე არსებულ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ კონტექსტს, მათ შორის ფეხბურთელების პროევროპულ განცხადებებსა და მათ ირგვლის შექმნილ მედიადისკურსს, ასევე უშუალოდ ტურნირის მიმდინარეობას, საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატებას და დასრულების შემდგომ რეაქციებს. ამგვარი დროითი ჩარჩო აუცილებელია, რადგან ნაშრომი აანალიზებს არა მხოლოდ სპორტულ მოვლენას, არამედ მის წინმსწრებ და შემდგომ დისკურსულ ვითარებასაც.

კვლევაში გამოყენებულია მიზნობრივი შერჩევა, რომელიც ფოკუსირდება იმ წყაროებზე, სადაც ფეხბურთის, ეროვნული იდენტობის, პოლიტიკური დისკურსისა და ევროპული კუთვნილების ურთიერთმიმართება ყველაზე თვალსაჩინოდ იკვეთება. წყაროები შეირჩა მათი თემატური შესაბამისობის, სიმბოლური დატვირთვისა და დისკურსული მნიშვნელობის საფუძველზე. შერჩევის პროცესში სამი ძირითადი წყარო გამოიკვეთა:

1. მედია მასალები - სტატიები, მედიაში გამოყენებული ინტერვიუები, ტელეგადაცემები.

მედია წყაროების შერჩევისას გათვალისწინებულია განსხვავებული სარედაქციო და პოლიტიკური პოზიციონირების მქონე მედიასაშუალებები, მათ შორის “იმედი”, “საზოგადოებრივი მაუწყებელი”, “მთავარი არხი”, “რადიო თავისუფლება”, “პუბლიკა” და სხვა შესაბამისი წყაროები.

2. პოლიტიკური განცხადებები და ოფიციალური კომუნიკაციები.

3. სოციალურ ქსელებში საჯაროდ ხელმისაწვდომი პოსტები და საზოგადოებრივი გამოხმაურებები.

კვლევა არ ისახავს მიზნად ყველა მედია წყაროს ან მთელი საზოგადოებრივი სპექტრის პროცესში სრულად ჩაბმას. მისი მიზანია იმ დომინანტური დისკურსული ჩარჩოების გამოვლენა, რომელთა მეშვეობითაც 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება დაუკავშირდა ეროვნული იდენტობის, პოლიტიკური სიმბოლიზმის, ევროპული კუთვნილებისა და საერთაშორისო რეპრეზენტაციის საკითხებს.

თავი I. ეროვნული იდენტობის კონსტრუირება საფეხბურთო დისკურსში

ამ თავში გაანალიზდება, როგორ არის რეპრეზენტირებული ფეხბურთი თანამედროვე ქართულ მედიასა და საჯარო დისკურსში ეროვნული იდენტობის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სიმბოლურ სივრცედ. შესავალში ხსენებული თეორიების დახმარებით, გაანალიზდება მედიაში გავრცელებული ტექსტები, მოვლენების გაშუქება და საზოგადოებრივი განწყობები, რათა უკეთესად გამოჩნდეს, რათა გამოიკვეთოს როგორ უკავშირდება საფეხბურთო დისკურსი კოლექტიური ემოციის, ეროვნული სიამაყისა და საერთო კუთვნილების ნარატივებს. ნაშრომის აღნიშნული ნაწილი ორ ძირითად ქვეთავად იყოფა: პირველ ქვეთავში ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, თუ როგორ ქმნის სტადიონი და სატელევიზიო ეთერები საერთო ემოციურ სივრცეს. აღნიშნული პროცესის გასაანალიზებლად გამოყენებულია ბენედიქტ ანდერსონის „წარმოსახვითი საზოგადოების“ კონცეფცია, რომელიც კარგად ხსნის, როგორ მიიჩნევა საზოგადოება თავს ერთი მთლიანობის ნაწილად, მიუხედავად იმისა, რომ ადამიანები ერთმანეთს პირისპირ არ იცნობენ. მეორე ქვეთავში ყურადღება გამახვილდება მაიკლ ბილიგის „ბანალური ნაციონალიზმის“ კონცეფციაზე, თუ როგორ იქცა ნაკრების ატრიბუტიკა და შეძახილები ყოველდღიური იდენტობის ნაწილად. აღნიშნული ანალიზი აჩვენებს, როგორ რეპრეზენტირდება ფეხბურთი თანამედროვე ქართულ დისკურსში ეროვნული იდენტობისა და კოლექტიური მობილიზაციის მნიშვნელოვან სიმბოლურ სივრცედ.

თავი 1.1 თეორიული მიდგომები: სპორტი, ეროვნული იდენტობა და სიმბოლური პოლიტიკა

მრავალი წელია, რაც სპორტისა და ეროვნული იდენტობის ურთიერთმიმართება სოციალური მეცნიერებების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კვლევით მიმართულებას წარმოადგენს. სხვადასხვა ავტორი მიუთითებს, რომ სპორტი აღიქმება არა მხოლოდ ფიზიკურ აქტივობად, არამედ სოციალურ პრაქტიკად, რომელიც ასახავს კულტურულ

ღირებულებებს, ემოციებსა და პოლიტიკური სისტემების მახასიათებლებს (Giulianotti, 2005). ამ მხრივ, განსაკუთრებით გამოირჩევა ფეხბურთი, რადგან იგი ხშირად იქცევა ეროვნული კუთვნილების, კოლექტიური ემოციებისა და საერთო იდენტობის რეპრეზენტაციის სივრცედ.

ბენედიქტ ანდერსონი (1983) თავის ნაშრომში “Imagined Communities” ხაზს უსვამს, რომ ერი არის “წარმოსახვითი საზოგადოება”, რომელიც იარსებებს მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც ადამიანები საკუთარ თავს ამ ერთიანობის ნაწილად წარმოიდგენენ. სპორტული მოვლენები, განსაკუთრებით ფეხბურთი, სწორედ ამ ერთიანობის წარმოსახვის ერთ-ერთს ყველაზე თვალნათელ არენად იქცევა. როდესაც ეროვნული ნაკრები საერთაშორისო დონეზე ასპარეზობს მედია და საჯარო დისკურსი ეროვნული ნაკრების წარმატებას ხშირად წარმოაჩენს საერთო კოლექტიური კუთვნილების ნიშნად.

ანდერსონის იდეებს მნიშვნელოვნად ავსებს მაიკლ ბილიგის (1995) კონცეფცია “ბანალური ნაციონალიზმის” შესახებ, რომელიც ხსნის, როგორ რეპროდუცირდება ეროვნული იდენტობა ყოველდღიურ სიმბოლოებში და ვიზუალურ ნიშნებში. ბილიგის მიხედვით, ნაციონალიზმი მხოლოდ კრიზისულ ან ექსტრემალურ სიტუაციაში არ ვლინდება, არამედ ყოველდღიურად მტკიცდება დროშების, ეროვნული ფერებისა და კოლექტიური ლოზუნგების საშუალებით. ამ მიდგომის გამოყენება განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საფეხბურთო დისკურსის ანალიზისთვის, რადგან ეროვნული დროშები, ნაკრების ფერები, მაისურები და კოლექტიური ლოზუნგები სპორტულ მოვლენებს ეროვნული იდენტობის ყოველდღიურ ნიშნებად აქცევს.

ეროვნული იდენტობისა და სპორტის კავშირის შესახებ მნიშვნელოვან ანალიზს გვთავაზობს ალან ბეირნერი (2001), რომლის მიხედვითაც სპორტი არის კულტურული სივრცე, სადაც მიმდინარეობს ეროვნული იდენტობის განმტკიცება ან გადახედვა. ავტორი მიუთითებს, რომ სპორტი ხშირად გამოიყენება პოლიტიკური მიზნებისთვის, როგორც სახელმწიფოებისა და ლიდერების მხრიდან, ასევე საზოგადოების თვითგამოხატვის ფორმით. მისი აზრით, სპორტის გავლენა იმ ქვეყნებშია განსაკუთრებით ძლიერი, სადაც ეროვნული ერთიანობის საკითხი ისტორიულად

სენსიტიურია, მაგალითად მცირე, პოსტსაბჭოთა ან ეროვნული იდენტობის თვალსაზრისით სენსიტიურ სახელმწიფოებში.

ფეხბურთის სოციალური და პოლიტიკური ფუნქციების შესწავლისას აღსანიშნავია რიჩარდ ჯულიანოტის (2005) ნაშრომი, რომელიც სპორტს განიხილავს, როგორც კულტურულ და სოციალურ სისტემას, სადაც ემოციები, მედია და იდენტობა ერთიანდება. მისი მიდგომით, ფეხბურთი შეიძლება განვიხილოთ როგორც სოციალური კომუნიკაციის ფორმა, რომლის მეშვეობითაც კოლექტიური თვითაღქმა და ეროვნული ემოციები საჯარო სივრცეში გამოიხატება. ხაზს უსვამს იმასაც, რომ ფეხბურთის გლობალიზაცია არ აქრობს ეროვნულ ემოციებს, არამედ უფრო აძლიერებს, პირიქით, საერთაშორისო ასპარეზზე მონაწილეობა და გამარჯვება ხშირად აღიქმება ეროვნული პრესტიჟის სიმბოლოდ.

სპორტის პოლიტიზაციის ანალიზისთვის მნიშვნელოვან თეორიულ საფუძველს ქმნის მიურეი ედელმანის (1988) “სიმბოლური პოლიტიკის” მიდგომა. ედელმანის მიხედვით, პოლიტიკური ელიტები კულტურულ მოვლენებსა და სიმბოლოებს ხშირად იყენებენ საკუთარი ლეგიტიმაციისა და საზოგადოებრივი მხარდაჭერის გასამყარებლად. ამ მიდგომის გამოყენება სპორტის ანალიზშიც შესაძლებელია, რადგან სპორტული მიღწევები ქმნის სიმბოლურ კაპიტალს, რომელიც პოლიტიკურ დისკურსში შეიძლება ეროვნული სიამაყის, სახელმწიფოებრივი წარმატებისა და პოლიტიკური მხარდაჭერის წყაროდ წარმოჩნდეს. აღნიშნული მიდგომა კი განსაკუთრებით აქტუალურია ისეთი პატარა სახელმწიფოებისთვის, როგორიც საქართველოა, სადაც ეროვნული იდენტობის თემები მჭიდროდ უკავშირდება სახელმწიფოს სიმტკიცისა და საერთაშორისო აღიარების საკითხს.

სპორტისა და საერთაშორისო რეპუტაციის ურთიერთმიმართების გაანალიზებისას განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ჯოზეფ მაგუაიერის ნაშრომებს. ავტორის მიხედვით, თანამედროვე სპორტი წარმოადგენს არა მხოლოდ კულტურულ პრაქტიკას, არამედ საერთაშორისო სიმბოლური ძალაუფლების მნიშვნელოვან რესურსს. მაგუაიერი მიუთითებს, რომ განსაკუთრებით მცირე სახელმწიფოებისთვის სპორტული წარმატება შეიძლება იქცეს საერთაშორისო ცნობადობის, ეროვნული ბრენდინგისა და პოზიტიური იმიჯის გაძლიერების

რესურსად. ამგვარ პირობებში, ეროვნული ნაკრები შეიძლება იქცეს სახელმწიფოს გლობალური რეპრეზენტაციის ერთ-ერთ მთავარ ინსტრუმენტად (Maguire, 2005).

პოსტსაბჭოთა კონტექსტის გათვალისწინებით, სპორტი ხშირად განიხილება სახელმწიფოებრივი თვითდამკვიდრებისა და ეროვნული იდენტობის ხელახალი ფორმირების ერთ-ერთ მექანიზმად (Riordan, 1991). საქართველოს შემთხვევაშიც ეროვნული იდენტობა ხშირად უკავშირდება დამოუკიდებლობის, ევროპული ორიენტაციისა და საერთაშორისო აღიარების საკითხებს, რის გამოც ფეხბურთის ანალიზი განსაკუთრებით აქტუალურია.

ქართულ აკადემიურ სივრცეში სპორტისა და ეროვნული იდენტობის ურთიერთმიმართებაზე პირდაპირი კვლევები შედარებით მცირეა, თუმცა მედიისა და კულტურის ანალიტიკურ პუბლიკაციებში ხშირად ჩანს, რომ საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება ევროპის ჩემპიონატზე საჯარო დისკურსში წარმოდგენილი იყო, როგორც ეროვნული სიამაყის სიმბოლო. (ტაბულა, 2024; Radio Free Europe/Radio Liberty, 2024) სწორედ ამ ნაკლებად შესწავლილი მიმართულების გაანალიზებას ისახავს მიზნად მოცემული ნაშრომი, რომელიც ფეხბურთს განიხილავს ეროვნული იდენტობის, პოლიტიკური დისკურსისა და ევროპული კუთვნილების ურთიერთმიმართების კონტექსტში.

თავი 1.2 სტადიონიდან მედიაეკრანებამდე: საფეხბურთო დისკურსი და ქართული საზოგადოების „წარმოსახვითი ერთობა“

ერის, როგორც მნიშვნელოვანი სოციო-პოლიტიკური ფენომენის, თვისებრივი გაანალიზებისას ფუნდამენტური მნიშვნელობა ენიჭება ბენედიქტ ანდერსონის თეორიულ კონცეფციას. ანდერსონი (1983) ამტკიცებს, რომ ნებისმიერი ერი თავისი არსით არის „წარმოსახვითი საზოგადოება“ და მოცემული ერთობის წევრები ვერასდროს შეძლებენ უმრავლესობის პირადად გაცნობას, ნახვას ან ფიზიკურ ინტერაქციას, თუმცა თითოეული მათგანის ცნობიერებაში მყარად არსებობს ამ ერთობისა და თანაზიარობის ხატი (Anderson, 1983). ეროვნული ერთობის წარმოსახვა

საჯარო დისკურსში ხშირად მატერიალიზდება ისეთ კულტურულ სივრცეებში, სადაც მოქალაქეები საერთო ემოციურ გამოცდილებას სიმბოლურად იზიარებენ. თანამედროვე ქართულ რეალობაში, 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის კონტექსტში ფეხბურთი ქართულ მედიასა და საჯარო დისკურსში სწორედ ასეთ სოციალურ და სიმბოლურ არენად წარმოჩნდა. დისკურსული ანალიზის ქრილში, თანამედროვე საქართველოში საფეხბურთო სტადიონი სცილდება უბრალო ფიზიკურ-არქიტექტურული ნაგებობების საზღვრებს და საჯარო ნარატივებში ერთგვარ „საკრალურ სივრცედ“ წარმოჩნდება. მედიასა და საჯარო ნარატივებში სტადიონი ხშირად წარმოდგენილია როგორც სივრცე, სადაც განსხვავებული სოციალური და პოლიტიკური გამოცდილების მქონე მოქალაქეები ერთი საერთო ემოციური მოვლენის ირგვლივ ერთიანდებიან. არსებული საზოგადოებრივი ნარატივების მიხედვით, საფეხბურთო სივრცე ეროვნული იდენტობის გამოხატვის საუკეთესო ადგილია, ვინაიდან, მედიადისკურსში საერთო მღელვარება და სიამაყის განცდა წარმოდგენილია როგორც ინდივიდუალური ემოციების კოლექტიურ გამოცდილებად გარდაქმნის საფუძველი. მედია-დისკურსში ფეხბურთი ხშირად წარმოდგენილია, როგორც დროებითი საზოგადოებრივი კონსოლიდაციის სივრცე, სადაც განსხვავებული შეხედულების მქონე ჯგუფები ერთი საერთო ემოციური გამოცდილების ირგვლივ ერთიანდებიან.

ვინაიდან, ქართული საზოგადოების დიდი ნაწილი ფიზიკურად ვერ ესწრებოდა 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის მატჩებს უშუალოდ გერმანიის სტადიონების ტრიბუნებზე, ანდერსონისეული გეოგრაფიული დისტანციის გადალახვა ორმხრივად მოხდა. ერთი მხრივ, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ, დორტმუნდის, ჰამბურგისა და გელზენკირხენის სტადიონებზე 10,000-დან 15,000-მდე ქართველი გულშემატკივრის დასწრება მოხერხდა, რასაც ხელი შეუწყო სახელმწიფოს მიერ სპეციალური სუბსიდირებული ავიაფრენების დაწესებამ (ბილეთის ფასი ფიქსირებული 195 ევრო იყო) (ბიზნეს ფორმულა, 2024; საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024a). აღნიშნული მხარდაჭერა ხელს უწყობდა გულშემატკივართა მობილობას და ეროვნული ნაკრების ირგვლივ კოლექტიური მონაწილეობის განცდის გაძლიერებას. მეორე მხრივ, საქართველოში მყოფი მოსახლეობისთვის სწორედ მედია-დისკურსი და

ორგანიზებული საჯარო სივრცეები გახდა ერთიანობის ერთ-ერთი მთავარი მექანიზმი. თბილისის მერიისა და ფეხბურთის ფედერაციის მიერ პირველი რესპუბლიკის მოედანსა და მიხეილ მესხის სტადიონზე დამონტაჟებული მონიტორები ერთგვარ ეროვნულ სარკედ იქცა (საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024b). სტადიონის, როგორც „საკრალური სივრცის“ არსი გასცდა რეალურ საზღვრებს და მედიაეკრანების საშუალებით ქალაქის საჯარო სივრცეებში გავრცელდა.

ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანია ისიც, რომ საფეხბურთო დისკურსი მხოლოდ სტადიონზე მყოფი გულშემატკივრების გამოცდილებით არ შემოიფარგლებოდა. სატელევიზიო ეთერებმა, საჯარო ჩვენებებმა და სოციალურ ქსელებში გავრცელებულმა ვიდეოებმა შექმნა ერთგვარი “მედიირებული სტადიონი”, სადაც ფიზიკურად დაშორებული ადამიანები ერთსა და იმავე ემოციურ მოვლენას ერთდროულად ადევნებდნენ თვალს. მაგალითად, საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებლის მასალებში ჩანს, რომ მიხეილ მესხის სახელობის სტადიონზე ევროპის ჩემპიონატის ღია ჩვენებისთვის ექვსი დიდი მონიტორი დამონტაჟდა და დასწრება თავისუფალი იყო (საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024c). დისკურსული თვალსაზრისით, ამგვარი სივრცეები მნიშვნელოვანია, რადგან ისინი ეროვნულ ერთობას წარმოაჩენენ არა მხოლოდ გეოგრაფიულად შეკრებილ მასად, არამედ მედიით დაკავშირებულ წარმოსახვით კოლექტივად. სწორედ ამგვარად უკავშირდება 2024 წლის საფეხბურთო გამოცდილება ანდერსონის კონცეფციას: საზოგადოება საკუთარ თავს ერთიანად წარმოიდგენს არა პირადი ნაცნობობის, არამედ საერთო სიმბოლოების, ემოციურობისა და ერთდროულად მედია-მონაწილეობის მეშვეობით.

სტადიონის, მედიაეკრანებისა და საჯარო სივრცეების სინთეზი აჩვენებს, რომ ფეხბურთი თანამედროვე ქართულ დისკურსში შეიძლება განვიხილოთ ანდერსონისეული “წარმოსახვითი ერთობის” ფორმირების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მექანიზმად. საფეხბურთო წარმატება მედიასა და საჯარო ნარატივებში წარმოდგენილია როგორც კოლექტიური იდენტობისა და ეროვნული სიამაყის წყარო, რომლის მეშვეობითაც აბსტრაქტული ეროვნული იდეა საერთო სიმბოლურ გამოცდილებად გარდაიქმნება.

თავი 1.3 „ბანალური ნაციონალიზმი“: ფეხბურთი ურბანულ და სოციალურ ყოფაში

მაიკლ ბილიგის “ბანალური ნაციონალიზმის” თეორია გვჩვენებს ავსხნათ, თუ როგორ ხდება ეროვნული იდენტობის ყოველდღიური შენარჩუნება. ბილიგი მიიჩნევს, რომ ნაციონალიზმი არ არის ფენომენი, რომელიც მხოლოდ რადიკალურ, კრიზისულ ან განსაკუთრებულ მომენტებში იჩენს თავს. პირიქით, პატრიოტიზმი შეუმჩნევლად არსებობს ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში, მაგალითად ქუჩაში გამოფენილ დროშებში ან მონეტებზე დატანილ სიმბოლოებში (Billig, 1995). თუმცა, მასშტაბური სპორტული მოვლენების დროს ყოველდღიური ეროვნული ნიშნები განსაკუთრებით ხილული ხდება და საჯარო სივრცეში უფრო ინტენსიურად ფიგურირებს. 2024 წლის საფეხბურთო მოვლენებმა საქართველოში ნათლად აჩვენა, თუ როგორ შეძლო სპორტმა ნაციონალური სიმბოლოების ინტეგრირება რიგითი მოქალაქეების ჩვეულ ცხოვრებაში და მათი სრული ნორმალიზება საჯარო სივრცეში.

ნაშრომის ფარგლებში განხორციელებული მედიაპუბლიკაციებისა და საჯარო ნარატივების ანალიზი აჩვენებს, რომ ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში ეროვნული სიმბოლიკა აქტიურად გამოჩნდა საჯარო სივრცეში, მედიაგაშუქებასა და სოციალურ ქსელებში. სახელმწიფო დროშების მასშტაბურმა გადმოფენამ საცხოვრებელი სახლების აივნებიდან, მათმა განთავსებამ კერძო ავტომობილებზე, კომერციულ ვიტრინებსა და სოციალურ სივრცეებში, ეროვნული სიმბოლოები ურბანული ლანდშაფტის ორგანულ ნაწილად აქცია. ამის პარალელურად, კომერციულმა სივრცეებმა და სარეკლამო კამპანიებმა აქტიურად გამოიყენეს ნაკრების ატრიბუტიკა, ეროვნული ფერები და საფეხბურთო ფორმის სიმბოლიკა. მაგალითად, საქართველოს ბანკის კამპანია “საქართველო ფორმაშია” სწორედ საფეხბურთო წარმატების ირგვლივ შექმნილ ეროვნულ მობილიზაციასა და ერთიანობის ემოციას ეხმიანებოდა (მარკეტერი, 2024). ამასთან, მედია და კომერციული სივრცეები აქტიურად წარმოაჩენდნენ ნაკრების ატრიბუტიკას, რაც ეროვნული სიმბოლიკის ყოველდღიურ სოციალურ გარემოში გადატანის ერთ-ერთ ინდიკატორად შეიძლება განვიხილოთ. მოქალაქეების მიერ ნაკრების მაისურებისა და აქსესუარების რუტინული გამოყენება სამსახურში, ქუჩაში, თუ მეგობრებთან შეხვედრისას მიუთითებს იმაზე, რომ საკუთარი იდენტობის

გამოხატვა გასცდა ოფიციალური სახელმწიფო ცერემონიების ვიწრო ჩარჩოებს. ამგვარი პრაქტიკები მიუთითებს, რომ საფეხბურთო ატრიბუტიკა საჯარო დისკურსში ეროვნული კუთვნილების გამოხატვის ერთ-ერთ თვალსაჩინო ფორმად წარმოჩნდა.

ეროვნული სიმბოლოების მასობრივი გამოყენება მხოლოდ სტადიონებით არ შემოიფარგლებოდა. საქართველოს პორტუგალიასთან გამარჯვების შემდეგ, Reuters-ის ცნობით, თბილისის ქუჩები გულშემატკივრებით იყო სავსე, რომლებიც მანქანებიდან ეროვნულ დროშებს აფრიალებდნენ, იყენებდნენ ფეიერვერკებს და სკანდირებდნენ “საქართველო“-ს. ამავე მასალაში ხაზგასმულია, რომ ეს იყო საქართველოს პირველი შემთხვევა, როდესაც ქვეყანამ დიდ საერთაშორისო საფეხბურთო ტურნირზე ჯგუფური ეტაპი გადალახა (Reuters, 2024b). ბილიგის (1995) პერსპექტივიდან მსგავსი პრაქტიკები შესაძლოა “ზანალური ნაციონალიზმის” გამოვლინებად განვიხილოთ, რადგან ეროვნული კუთვნილება საჯარო სივრცეში მუდმივად რეპროდუცირდება ეროვნული სიმბოლოების, ვიზუალური ნიშნებისა და გარკვეული რიტუალების საშუალებით.

ეროვნული სიმბოლოების რეპროდუცირება განსაკუთრებით თვალსაჩინო გახდა სოციალურ ქსელებშიც. ნაკრების წარმატების პერიოდში ონლაინ სივრცეში აქტიურად ვრცელდებოდა დროშების, ფეხბურთელების, მატჩის ემოციური კადრებისა და საერთო ლოზუნგების ვიზუალური მასალა. ამგვარი პრაქტიკები შეიძლება განვიხილოთ “ზანალური ნაციონალიზმის” ციფრულ გაგრძელებად, რადგან ეროვნული კუთვნილება ყოველდღიურ ონლაინ კომუნიკაციაშიც სიმბოლოების, ფოტოების, კომენტარებისა და სლოგანების მეშვეობით მეორდებოდა. ამ კონტექსტში სოციალური ქსელები იქცა სივრცედ, სადაც ეროვნული იდენტობა არა პოლიტიკური დაპირისპირების, არამედ საერთო საფეხბურთო ემოციისა და ეროვნული სიმბოლოების გავრცელების ფორმით რეპროდუცირდებოდა (Skey, 2022).

ამ იდენტობის ფორმირებასა და საზოგადოებრივ კონსოლიდაციაში მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა კონკრეტულმა ენობრივმა ფრაზამ - „ჩვენ ვართ საქართველო“, რომელიც თავდაპირველად საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციის (GFF) ოფიციალური სლოგანი იყო, შემდეგ მედიაშიც აქტიურად გავრცელდა. საზოგადოებრივი მაუწყებლის (ITV) პირდაპირ ეთერებსა და სპორტულ გადაცემებში ეს ფრაზა მუდმივად ფიგურირებდა, როგორც მთავარი ნარატივი (საქართველოს

ფეხბურთის ფედერაცია, 2024a; საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024d). სიტყვა „ჩვენ“-ს ხშირი გამოყენება არღვევს სიმბოლურ დისტანციას ფეხბურთელებსა და რიგით გულშემატკივრებს შორის. როდესაც უბრალო ადამიანი ამბობს „ჩვენ მოვიგეთ“, იგი თავს აღარ გრძნობს მხოლოდ მაყურებლად, არამედ მონაწილეს საერთო წარმატების საფეხბურთო ენამ, ამ შემთხვევაში, იმუშავა, როგორც იდენტობის მობილიზაციის მძლავრმა ინსტრუმენტმა, სადაც ცნება „საქართველო“ პირდაპირ ასოცირდება საერთაშორისო წარმატებასთან და ურყევ ერთიანობასთან.

შესაბამისად, „ბანალური ნაციონალიზმის“ გამოვლინებები საფეხბურთო დისკურსში აჩვენებს, რომ ეროვნული იდენტობის ხელახალი ფორმირება ყოველდღიურ სიმბოლოებში, ენობრივ ფორმულირებებსა და საჯარო რიტუალებში ვლინდება. მოცემული ანალიზი ამყარებს კვლევის იმ ნაწილს, რომლის მიხედვითაც მედია და საზოგადოებრივი ნარატივები ფეხბურთს ეროვნული სიამაყისა და კოლექტიური თვითიდენტიფიკაციის მნიშვნელოვან სიმბოლურ სივრცედ წარმოაჩენს.

თავი II. სპორტის პოლიტიზაცია და ძალაუფლების ნარატივები

წინამდებარე თავში გაანალიზებულია 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის კონტექსტში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატების პოლიტიკურ დისკურსში რეპრეზენტაციის პროცესი. თუ წინა თავში ყურადღება გამახვილებული იყო ფეხბურთის, როგორც ეროვნული იდენტობისა და კოლექტიური კუთვნილების სიმბოლური სივრცის ანალიზზე, მოცემულ თავში განხილულია, როგორ უკავშირდება საფეხბურთო წარმატება პოლიტიკური ლეგიტიმაციის, სახელმწიფოებრივი პრესტიჟისა და ძალაუფლების ნარატივებს.

თავის თეორიულ საფუძველს წარმოადგენს მიურეი ედელმანის “სიმბოლური პოლიტიკის მიდგომა”, რომლის მიხედვითაც პოლიტიკური აქტორები საზოგადოებრივად მნიშვნელოვან მოვლენებს ხშირად აქცევენ ლეგიტიმაციისა და სიმბოლური კაპიტალის წყაროდ (Edelman, 1988). ამ პერსპექტივიდან, საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება შეიძლება გაანალიზდეს არა მხოლოდ სპორტული მოვლენა, არამედ როგორც დისკურსული რესურსი, რომლის ირგვლივაც სახელმწიფოებრივი წარმატების, ეროვნული ერთიანობისა და პოლიტიკური მხარდაჭერის ნარატივები ფორმირდება.

2.1 სპორტული ტრიუმფი როგორც სიმბოლური პოლიტიკის რესურსი

მიურეი ედელმანის (1988) „სიმბოლური პოლიტიკის“ თეორიული ჩარჩო გვიჩვენებს, როგორ შეიძლება საზოგადოებრივი ტრიუმფი პოლიტიკურ კომუნიკაციაში ძალაუფლებისა და ლეგიტიმაციის განმტკიცების რესურსად იქცეს. პოლიტიკური „სპექტაკლი“ იქმნება მაშინ, როდესაც სახელმწიფო ინსტიტუტები და პოლიტიკური ლიდერები საზოგადოებრივად მნიშვნელოვან მოვლენებს საკუთარი ეფექტიანობის, ეროვნული ერთიანობისა და სახელმწიფოებრივი წარმატების ნარატივებთან აკავშირებენ. 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატების შემთხვევაში, ეს პროცესი განსაკუთრებით თვალსაჩინო გახდა ფულადი

ჯილდოების, ოფიციალური განცხადებებისა და საჯარო პოლიტიკური კომუნიკაციის კონტექსტში.

მმართველი ელიტის მიერ ნაკრებისთვის 30 მილიონი ლარის ოდენობის ფულადი ჯილდოს დაპირება (Reuters, 2024a; საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024e) და ფეხბურთელების მასობრივი დაჯილდოება ღირსების ორდენებით სცილდება ჩვეულებრივი სპორტული მოვლენის ფარგლებს. Reuters-ის ცნობით, ბიძინა ივანიშვილმა, როგორც “ქართული ოცნების” დამფუძნებელმა და საპატიო თავმჯდომარემ, საქართველოს ეროვნულ ნაკრებს პორტუგალიასთან გამარჯვებისა და მერვედფინალში გასვლის შემდეგ 30 მილიონ ლარს დაჰპირდა. ამავე მასალაში აღნიშნულია, რომ საფეხბურთო ეიფორია საქართველოში მწვავე პოლიტიკური პოლარიზაციის ფონზე განვითარდა (Reuters, 2024a). ამ კონტექსტში ფულადი ჯილდო შეიძლება განვიხილოთ როგორც სპორტული წარმატების სახელმწიფოებრივი ზრუნვისა და ეროვნული პრესტიჟის ნარატივთან დაკავშირების მცდელობა.

ამ ფაქტის პოლიტიკური მნიშვნელობა მდგომარეობს იმაში, რომ ჯილდოების გადაცემა გამოცხადდა ეროვნული ეიფორიისა და მწვავე პოლიტიკური პოლარიზაციის თანადროულად. Reuters-ის მასალაში ბიძინა ივანიშვილი წარმოდგენილია არა მხოლოდ კერძო ქველმოქმედი, არამედ როგორც მმართველ პარტიასთან დაკავშირებული პოლიტიკური ფიგურა. შესაბამისად, მედიადისკურსში ფულადი ჯილდო არ აღიქმებოდა მხოლოდ სპორტსმენების მატერიალურ წასახალისებად, არამედ იქცა პოლიტიკურ-სიმბოლურ ჟესტად, რომელიც ეროვნულ ტრიუმფს მმართველი პოლიტიკური ძალის სახელთან აკავშირებდა (Reuters, 2024a). ამგვარად, სპორტული წარმატების აღიარება გადაიზარდა იმგვარ კომუნიკაციაში, ხელისუფლებასთან ასოცირებული ფიგურა ეროვნული სიხარულის მომენტში ჩნდება როგორც მხარდამჭერი, დამფასებელი და გამარჯვების მატერიალურად დამადასტურებელი აქტორი.

დისკურსული ანალიზის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ჯილდოს ფაქტი, არამედ ის, როგორ ერთვება იგი პოლიტიკურ კომუნიკაციაში. ხელისუფლების წარმომადგენლების საჯარო განცხადებებსა და მედიაგაშუქებაში სპორტული მიღწევა ხშირად წარმოჩნდებოდა როგორც ეროვნული წარმატებისა და

სახელმწიფოებრივი პრესტიჟის სიმბოლო. ამ კონტექსტში მნიშვნელოვანია პრემიერ-მინისტრ ირაკლი კობახიძის განცხადებაც, რომლის მიხედვითაც, ეროვნული ნაკრებისთვის „ქართუსგან“ დაწესებული პირველი 30 მილიონი ლარი უკვე გადაცემული იყო, ხოლო შემდეგი მატჩიც დამატებითი ჯილდოს შესაძლებლობას უკავშირდებოდა (ფორმულა, 2024c). ამგვარი კომუნიკაცია საფეხბურთო წარმატებას არა მხოლოდ სპორტულ შედეგთან, არამედ სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერის, ზრუნვისა და პოლიტიკური სიმბოლიზმის ნარატივთან აკავშირებს.

ამგვარი რეპრეზენტაცია ქმნის ასოციაციას სპორტულ ტრიუმფსა და სახელმწიფოს ეფექტიანობას შორის, რაც ედელმანისეული სიმბოლური პოლიტიკის ლოგიკას შეესაბამება. აქ მნიშვნელოვანია არა იმის მტკიცება, რომ პოლიტიკურმა აქტორებმა თავად შექმნეს სპორტული წარმატება, არამედ იმის ჩვენება, რომ ისინი მონაწილეობდნენ ამ წარმატების სიმბოლური მნიშვნელობის ფორმირებაში. შესაბამისად, საფეხბურთო გამარჯვება საჯარო კომუნიკაციაში გადაიქცა არა მხოლოდ ეროვნული სიხარულის, არამედ პოლიტიკური ლეგიტიმაციისა და სახელმწიფოებრივი პრესტიჟის ნარატივის ნაწილად.

2.2 სახელმწიფო ჯილდოები და სიმბოლური კაპიტალის განაწილება

სპორტული წარმატების პოლიტიზაციის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მაგალითია სახელმწიფო ჯილდოებისა და ღირსების ორდენების გადაცემის პროცესი. ამ შემთხვევაში საფეხბურთო ტრიუმფი მხოლოდ საზეიმო მოვლენად არ დარჩენილა, არამედ იქცა სიმბოლური კაპიტალის განაწილების სივრცედ, სადაც სხვადასხვა პოლიტიკური აქტორი ცდილობდა გამარჯვებასთან ასოცირებას და მისი მნიშვნელობის საკუთარ ნარატივში ჩასმას.

დაპირისპირების გასაგებად მნიშვნელოვანია თავად წარდგინების შინაარსი. პრემიერ-მინისტრისა და პარლამენტის თავჯდომარის მიერ პრეზიდენტისთვის გაგზავნილი ნომინაცია მხოლოდ უშუალოდ მატჩებში მონაწილე ფეხბურთელებით არ შემოიფარგლებოდა. საზოგადოებრივი მაუწყებლის ცნობით, წარდგენილთა სიაში შედიოდნენ ეროვნული ნაკრების ფეხბურთელები, სამწვრთნელო შტაბი, ფეხბურთის

ფედერაციის პრეზიდენტი, გენერალური მდივანი, ვიცე-პრეზიდენტები, ტექნიკური დირექტორი და ნაკრების ტექნიკური პერსონალი (საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024f). ამგვარად, დაჯილდოების საკითხი თავიდანვე გასცდა ინდივიდუალური სპორტული დამსახურების აღიარებას და გადაიქცა კითხვად იმის შესახებ, ვინ უნდა მოხვედრილიყო ეროვნული წარმატების ოფიციალურ სიმბოლურ ნარატივში.

უმაღლესი სახელმწიფო ჯილდოების ირგვლივ არსებული დაპირისპირება განსაკუთრებით თვალსაჩინო გახდა პრეზიდენტის მიერ სიის კორექტირებისა და მმართველი გუნდის რეაქციის პროცესში. პრემიერ-მინისტრისა და პარლამენტის თავჯდომარის ერთობლივი წარდგინება, პრეზიდენტის მიერ სიის შეცვლა და შემდეგ ამ პოლიტიკური ნაბიჯის შეფასება აჩვენებს, რომ სპორტული წარმატება სახელისუფლებო შტოებს შორის სიმბოლური მნიშვნელობის მქონე საკითხად იქცა (საქართველოს ფეხბურთის ფედერაცია, 2024b; რადიო თავისუფლება, 2024b). პრეზიდენტის მიერ 19 პირის, მათ შორის ფეხბურთის ფედერაციის მაღალჩინოსნებისა და ტექნიკური პერსონალის ნაწილის, სიიდან ამოღება მმართველმა გუნდმა “ნაკრების ხელოვნურ გაყოფად” და პოლარიზაციის გაღვივებად შეაფასა. ეს გარემოება მიუთითებს, რომ სახელმწიფოებრივი აღიარების აქტივ პოლიტიკური ინტერპრეტაციის ობიექტად იქცა.

სწორედ აქ ჩნდება სიმბოლური კაპიტალის განაწილების პრობლემა. თუ ჯილდო მხოლოდ ფეხბურთელებისა და უშუალო სპორტული გუნდის წევრების დაფასებად განიხილება, მაშინ სიის გაფართოება ფედერაციის მაღალჩინოსნებსა და ტექნიკურ პერსონალზე შეიძლება სადავო გახდეს. ხოლო თუ ჯილდო აღიქმება როგორც მთელი საფეხბურთო სისტემის და ეროვნული წარმატების სახელმწიფოებრივი აღიარება, მაშინ სიის შემცირება შეიძლება ინტერპრეტირდეს როგორც ამ საერთო მიღწევის “გაყოფა”. სწორედ ამ ორ ინტერპრეტაციას შორის დაპირისპირებამ აქცია ღირსების ორდენების საკითხი პოლიტიკურ და დისკურსულ კონფლიქტად.

ედელმანის პერსპექტივიდან, ღირსების ორდენის საკითხი შეიძლება განვიხილოთ როგორ პოლიტიკური “სპექტაკლის” ნაწილი, სადაც გამარჯვების სიმბოლური კაპიტალის ფლობა და განაწილება პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხი

ხდება. აქ უკვე საუბარია არა სპორტსმენების დაფასებაზე, არამედ იმაზე, ვინ განსაზღვრავს გამარჯვების ოფიციალურ მნიშვნელობას და ვის მიეწერება მისი სიმბოლური გაგრძელება.

ამ კონტექსტში სახელმწიფო ჯილდოები მხოლოდ მაღლიერების გამოხატულება არ არის. ისინი იქცევა პოლიტიკურ ნიშნად, რომლის მეშვეობითაც სახელმწიფო ინსტიტუტები განსაზღვრავენ, ვინ შედის ეროვნული წარმატების ოფიციალურ ნარატივში და ვინ რჩება მის მიღმა. შესაბამისად, დაჯილდოების პროცესი აჩვენებს, რომ სპორტული ტრიუმფი შეიძლება გადაიქცეს არა მხოლოდ ერთიანობის, არამედ სიმბოლური გავლენისა და პოლიტიკური კონკურენციის სივრცედ.

2.3 ფეხბურთელები როგორც სამოქალაქო ავტორიტეტის მქონე ფიგურები

სპორტისა და პოლიტიკის ურთიერთმიმართების ანალიზს ავსებს დავით ქუტიძის მიდგომა, რომლის მიხედვითაც სპორტი თანამედროვე საზოგადოებებში მხოლოდ გასართობი ან სპორტული კონკურენციის სივრცე აღარ არის. ქუტიძე მიუთითებს, რომ სპორტულ წარმატებას ხშირად ენიჭება ფართო საზოგადოებრივი და პოლიტიკური მნიშვნელობა, რის გამოც იგი შეიძლება იქცეს როგორც სამოქალაქო კონსოლიდაციის, ისე პოლიტიკური ლეგიტიმაციის რესურსად (Kutidze, 2022). ამ თვალსაზრისით, ფეხბურთი განსაკუთრებით საინტერესო შემთხვევაა, რადგან შეიძლება ერთდროულად იყოს ეროვნული სიამაყის წყარო და პოლიტიკური აქტორების ინტერესის ობიექტი.

ქუტიძის მიხედვით, სპორტის პოლიტიკური მნიშვნელობა განსაკუთრებით იზრდება იმ საზოგადოებებში, სადაც ეროვნული იდენტობის, სახელმწიფოებრივი ლეგიტიმაციისა და გეოპოლიტიკური ორიენტაციის საკითხები აქტუალური დებატების საგანია. საქართველოს შემთხვევაში ეს გარემოება შედარებით თვალსაჩინო გახდა 2024 წლის გაზაფხულსა და ზაფხულში, როდესაც საფეხბურთო წარმატება დაემთხვა მწვავე პოლიტიკურ პოლარიზაციასა და ევროპული კურსის გარშემო მიმდინარე საზოგადოებრივ დებატებს. ასეთ პირობებში ფეხბურთელი აღარ აღიქმება

მხოლოდ პროფესიონალ სპორტსმენად, არამედ მედიასა და სოციალურ ქსელებში ხშირად რეპრეზენტირდება როგორც მაღალი საზოგადოებრივი ავტორიტეტის მქონე ფიგურა.

ამ პროცესის მნიშვნელოვანი მაგალითია საფეხბურთო დისკურსის გადაკვეთა 2024 წლის აპრილ-მაისის საპროტესტო ტალღასთან, რომელიც “უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ” კანონის ხელახლა მიღებას მოჰყვა. ეროვნული ნაკრების წევრების მიერ სოციალურ ქსელებში გამოხატული პროვეროპული პოზიციები მედიასა და სოციალურ ქსელებში აქტიური განხილვის საგანი გახდა. ამ მხრივ განსაკუთრებით საყურადღებოა გიორგი ქოჩორაშვილის, ხვიჩა კვარაცხელიასა და ბუდუ ზივზივამის შემთხვევები, რადგან სამივე მათგანი სხვადასხვა ფორმით ჩაერთო ევროპული არჩევანისა და სამოქალაქო პოზიციის ირგვლივ შექმნილ საჯარო დისკურსში.

ბუდუ ზივზივამის შემთხვევაში პოსტი განსაკუთრებით მკაფიოდ უკავშირდებოდა ევროპულ არჩევანსა და პროტესტის მორალურ მხარდაჭერას. “პუბლიკის” მიერ გამოქვეყნებულ მასალაში ზივზივამე წერს, რომ საქართველოს გზა ევროპაშია, უარყოფს ყველაფერს რაც საქართველოს რუსეთისკენ მიაქანებს და ისურვებდა, რომ საქართველო ყოველთვის ისეთი ერთიანი იყოს, როგორც 26 მარტის ღამეს იყო, როდესაც ეროვნული ნაკრები ევროპის ჩემპიონატის შესარჩევი ეტაპის პლეიოფიდან გავიდა (პუბლიკა, 2024). გიორგი ქოჩორაშვილის შემთხვევაში მედიაში გავრცელდა ინფორმაცია მისი Instagram ანგარიშის გაქრობისა და შემდეგ მისი მამის (როინ ქოჩორაშვილი) მიერ იმავე შინაარსის მხარდაჭერის პოსტი, რომელიც ამბობდა რომ საქართველოს გზა ევროპაშია და პოზიცია შეუცვლელია (ფორმულა, 2024a; ტაბულა, 2024). ეს მაგალითები აჩვენებს, რომ ფეხბურთელების სამოქალაქო პოზიციები მედიაში მხოლოდ პირად მოსაზრებებად კი არ გაშუქდა, არამედ ევროპული არჩევანისა და პოლიტიკური თვითგამორკვევის დისკურსის ნაწილად იქცა.

ამ კონტექსტში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ხვიჩა კვარაცხელიას ფიგურა, რადგან ეროვნული ნაკრების ყველაზე ცნობადი და საერთაშორისო მასშტაბით ყველაზე გავლენიანი ფეხბურთელია. 2024 წლის აპრილში გავრცელებულ პოსტში კვარაცხელიამ აღნიშნა, რომ საქართველოს გზა ევროპაშია და ევროპული გზა საქართველოს აერთიანებს. ამ გზავნილს თან ახლდა საქართველოსა და ევროკავშირის დროშების

ვიზუალური სიმბოლიკაც (რადიო თავისუფლება, 2024a; TV4, 2024). ასეთი განცხადებები მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ შინაარსობრივად, არამედ დისკურსულადაც. როდესაც ქვეყნის ყველაზე ცნობილი ფეხბურთელი ევროპულ არჩევანზე საუბრობს, მისი სიტყვა სცდება სპორტულ სფეროს და სამოქალაქო ავტორიტეტის მნიშვნელობას იძენს.

ამავე დროს ზემოთ აღნიშნული ფეხბურთელების შემთხვევა აჩვენებს სპორტსმენების საჯარო როლის სირთულესაც. ცნობილი ფეხბურთელი ერთდროულად აღიქმება როგორც ეროვნული სიამაყის მატარებელი ფიგურა და პირი, რომლისგანაც საზოგადოებრივი კრიზისების დროს პოზიციის დაფიქსირებას ელიან. თუმცა დისკურსული ანალიზის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია, რომ კვლევა არ აფასებს, ვალდებულია თუ არა სპორტსმენი დააფიქსიროს საკუთარი მოსაზრება. არამედ, კვლევა აანალიზებს როგორ იქცევა მათი დუმილი ან მხარდასაჭერი პოსტი საზოგადოებრივი ინტერპრეტაციის საგნად.

ბუდუ ზივზივადის შემთხვევა ამ პროცესის მეორე დონესაც აჩვენებს: როდესაც სპორტსმენი უკვე აღიქმება სამოქალაქო პოზიციის მქონე ფიგურად, მის გარშემო არსებული სპორტული ან საჯარო ფაქტებიც პოლიტიკურ ინტერპრეტაციებში ექცევა. მაგალითად, ევროპის ჩემპიონატის შესარჩევი პლეიოფში გამარჯვების შემდეგ, ეროვნული ნაკრების რესპუბლიკის მოედანზე მათი დახვედრისას გავრცელდა ინფორმაცია, თითქოს დიმიტრი ობოლადემ ზივზივადეს სიტყვის გამოსვლის საშუალება არ მისცა. მოგვიანებით, ფაქტების გადამოწმებელმა ორგანიზაციებმა მომხდარი სიტუაცია დეზინფორმაციად შეაფასეს და მიუთითეს, რომ გავრცელებული ვიდეოფრაგმენტი მანიპულაციურად იყო წარმოდგენილი (ფაქტ-მეტრი, 2024; GeoFacts, 2024). ამავსე ლოგიკაში შეიძლება განვიხილოთ ბუდუს სათამაშო დროის ირგვლივ გაჩენილი ეჭვებიც, რომლებიც მედიასა და სოციალურ ქსელებში ზოგჯერ მის პროევროპულ პიზიციასთან კავშირში იკითხებოდა. თუმცა აღნიშნული შემთხვევები ნაშრომში არ განიხილება როგორც პოლიტიკური დასჯის მტკიცებულება, არამედ გამოიყენება იმის საჩვენებლად, როგორ იქცევა სპორტსმენის საჯარო ფიგურა პოლარიზებულ გარემოში პოლიტიკური ეჭვისა და ინტერპრეტაციის საგნად.

ამგვარად ფეხბურთელების სამოქალაქო პოზიციებისა და მათ გარშემო წარმოქმნილი ინტერპრეტაციები განსხვავებულ მედიაჩარჩოებში მოექცა. კრიტიკულ მედიაში მათი განცხადებები ხშირად ევროპული არჩევანისა და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის გამოხატულებას წარმოჩნდა, ხოლო პროსახელისუფლებო მედიადისკურსში ფეხბურთელების მიმართ კრიტიკა ხშირად ინტერპრეტირდებოდა როგორც სპორტსმენებზე ზეწოლა ან მათი ჩათრევის მცდელობა პოლიტიკურ დაპირისპირებაში. აღნიშნული გარემოება აჩვენებს, რომ ფეხბურთელების ფიგურა პოლიტიკურ დისკურსში სიმბოლური დაპირისპირების ობიექტად იქცა: ერთი მხრივ, ისინი წარმოჩნდნენ როგორც სამოქალაქო პოზიციის მქონე ავტორიტეტები, მეორე მხრივ, როგორც ეროვნული წარმატების სიმბოლოები, რომელთა გარშემოც პოლიტიკური ინტერპრეტაციები ერთმანეთს უპირისპირდებოდა.

ამგვარად, გიორგი ქოჩორაშვილის, ბუდუ ზივზივადისა და ხვიჩა კვარაცხელიას შემთხვევები აჩვენებს, რომ 2024 წლის პოლიტიკურ კონტექსტში სპორტსმენის ფიგურა მედიასა და საჯარო დისკურსში მხოლოდ სპორტული წარმატების მატარებლად აღარ რეპრეზენტირდებოდა. მათი განცხადებები, დუმილი ან მათ გარშემო წარმოქმნილი ინტერპრეტაციები ხშირად უკავშირდებოდა სამოქალაქო პოზიციის, ევროპული არჩევანისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების საკითხებს. შესაბამისად, ამ ქვეთავის მიზანი არ არის ფეხბურთელების განცხადებების რეალური პოლიტიკური ეფექტის გაზომვა, არამედ იმის ჩვენება, როგორ იქცევა სპორტსმენი საჯარო დისკურსში ეროვნული სიამაყის, სამოქალაქო ავტორიტეტისა და პოლიტიკური სიმბოლიზმის მატარებელ ფიგურად.

შესაბამისად, მესამე თავის ანალიზი აჩვენებს, რომ 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის კონტექსტში საფეხბურთო წარმატება შიდა პოლიტიკურ დისკურსში მხოლოდ სპორტულ მიღწევად არ დარჩენილა. იგი რეპრეზენტირდა, როგორც სახელმწიფოებრივი პრესტიჟის, პოლიტიკური ლეგიტიმაციის, სიმბოლური კაპიტალისა და სპორტსმენების სამოქალაქო ავტორიტეტის კონსტრუირების სივრცე. თუ მოცემულ თავში ყურადღება გამახვილდა სპორტის შიდა პოლიტიკურ ინსტრუმენტალიზაციასა და ძალაუფლების ნარატივებზე, მომდევნო თავში

გაანალიზდება, თუ როგორ დამუშავდა ეს პროცესები მედიადისკურსში, ევროპული ინტეგრაციისა და სპორტული “რბილი ძალის” კონტექსტში.

თავი III. მედია-დისკურსი, ევროპული ინტეგრაცია და სპორტული „რბილი ძალა“

2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული ნაკრების მონაწილეობამ საფეხბურთო წარმატებას ახალი, საერთაშორისო და მედიადისკურსული მნიშვნელობა შესძინა. შიდა პოლიტიკურ სივრცეში ფეხბურთი სახელმწიფოებრივი პრესტიჟისა და სიმბოლური კაპიტალის ნაწილად წარმოჩნდა, ხოლო მედიასა და საერთაშორისო დისკურსში დაუკავშირდა საქართველოს ევროპულ კუთვნილებას, ქვეყნის საერთაშორისო ხილვადობასა და სპორტული „რბილი ძალის“ ფორმირებას. მოცემული თავის მიზანია აჩვენოს, როგორ იქცა ერთი და იგივე საფეხბურთო მოვლენა სხვადასხვა დისკურსულ სივრცეში განსხვავებული მნიშვნელობების მატარებლად: ევროპული არჩევანის სიმბოლოდ, საერთაშორისო ბრენდინგის რესურსად და პოლარიზებული მედია-ინტერპრეტაციების ობიექტად.

ამ თავში ყურადღება გამახვილდება არა უშუალოდ საფეხბურთო შედეგებზე, არამედ იმაზე, როგორ დამუშავდა ეს შედეგები ქართულ და საერთაშორისო მედიაში. ანალიზი სამ ძირითად მიმართულებას მოიცავს: პირველ რიგში, განიხილება ფეხბურთის კავშირი ევროპული კუთვნილების ნარატივთან, შემდეგ შეფასდება საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება სპორტული „რბილი ძალისა“ და ეროვნული ბრენდინგის კონტექსტში, ბოლოს კი გაანალიზდება, როგორ იქცა ფეხბურთელების სამოქალაქო პოზიციები და მათ გარშემო წარმოქმნილი ფაქტობრივი თუ დეზინფორმაციული ეპიზოდები პოლარიზებული მედიაგარემოს ნაწილად.

3.1 ფეხბურთი და ევროპული კუთვნილების ნარატივი

2024 წლის ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული ნაკრების მონაწილეობა ქართულ მედიასა და საჯარო დისკურსში მხოლოდ სპორტულ წარმატებად არ დარჩენილა. იგი დაუკავშირდა საქართველოს ევროპული

კუთვნილების, ევროპული მომავლისა და პოლიტიკური თვითგამორკვევის საკითხებს. ამ პროცესში ფეხბურთი იქცა არა მხოლოდ ეროვნული სიამაყის გამოხატვის ფორმად, არამედ იმ სიმბოლურ სივრცედაც, სადაც ევროპული ინტეგრაციის დისკურსი გააქტიურდა.

აღნიშნული კავშირი განსაკუთრებით თვალსაჩინოდ გამოჩნდა 2024 წლის გაზაფხულზე, როდესაც ეროვნული ნაკრების ევროპის ჩემპიონატზე გასვლა დაემთხვა „უცხოური გავლენის გამჭვირვალობის შესახებ“ კანონის ირგვლივ გამართულ პროტესტებსა და ქვეყნის ევროპული კურსის შესახებ მწვავე საზოგადოებრივ დებატებს. ამ პერიოდში ფეხბურთის ენა და ევროპული ინტეგრაციის ენა ერთმანეთს გადაეკვეთა. მედიასა და სოციალურ ქსელებში ეროვნული ნაკრების წარმატება ხშირად უკავშირდებოდა არა მხოლოდ სპორტულ მიღწევას, არამედ საქართველოს ევროპულ სივრცეში ყოფნის სიმბოლურ დადასტურებას.

Radio Free Europe/Radio Liberty-ის ანალიზში ქართული ფეხბურთის წარმატება პირდაპირ უკავშირდება საქართველოს ევროპული მომავლის ირგვლივ მიმდინარე პოლიტიკურ დაპირისპირებას. სტატიაში ხაზგასმულია, რომ საქართველო „ევროპისკენ მიდის“ ჯერ არა ევროკავშირის წევრობის, არამედ ევროპის ჩემპიონატზე მონაწილეობით, თუმცა ამავე დროს ფეხბურთისადმი მასობრივი ენთუზიაზმი და ევროპული პოლიტიკური მისწრაფებები ერთმანეთთან გადაიკვეთა (Radio Free Europe/Radio Liberty, 2024). დისკურსული თვალსაზრისით, ეს ფორმულირება მნიშვნელოვანია, რადგან ფეხბურთი წარმოდგენილია არა მხოლოდ სპორტულ ასპარეზად, არამედ ევროპასთან დაკავშირებული პოლიტიკური და კულტურული წარმოსახვის ნაწილად.

ამავე დისკურსში ჯდება ეროვნული ნაკრების წევრების მიერ გამოხატული პროევროპული პოზიციებიც. ბუდუ ზივზივადის პოსტი, სადაც იგი წერს, რომ „საქართველოს გზა ევროპაშია“ და მშვიდობიან მომიტინგეებზე ძალადობა ვერ გამართლდება, მედიაში გაშუქდა არა მხოლოდ როგორც სპორტსმენის პირადი მოსაზრება, არამედ როგორც ეროვნული ავტორიტეტის მქონე ფიგურის სამოქალაქო პოზიცია (პუბლიკა, 2024). ხვიჩა კვარაცხელიას მიერ გავრცელებული გზავნილი -

„საქართველოს გზა ევროპაშია“ და „ევროპული გზა გვაერთიანებს“ კიდევ უფრო აძლიერებს ამ ტენდენციას, რადგან იგი ქვეყნის ყველაზე ცნობადი ფეხბურთელის მიერ ევროპული კუთვნილების დისკურსში ჩართვას აჩვენებს (TV4, 2024).

დისკურსული ანალიზის თვალსაზრისით, აქ მნიშვნელოვანი ის არის, რომ ფეხბურთელების სპორტული ავტორიტეტი საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ სივრცეში გადადის. როდესაც ეროვნული ნაკრების წევრები საუბრობენ ევროპულ მომავალზე, მათი სიტყვა აღარ აღიქმება მხოლოდ ინდივიდუალურ პოზიციად. იგი ერთვება იმ ფართო დისკურსში, სადაც ეროვნული წარმატება, ევროპული არჩევანი და საზოგადოებრივი თვითგამორკვევა ერთმანეთთან არის დაკავშირებული. ამგვარად, ფეხბურთი მედიადისკურსში ევროპული კუთვნილების ერთ-ერთ სიმბოლურ ენად იქცევა.

UEFA-ს ოფიციალურ პუბლიკაციებშიც საქართველოს ევროპის ჩემპიონატზე გასვლა წარმოდგენილია როგორც ისტორიული გარღვევა და მრავალწლიანი განვითარების შედეგი. UEFA-ს დისკურსში ყურადღება გამახვილებულია არა მხოლოდ კონკრეტულ გამარჯვებაზე, არამედ პროგრესზე, ინსტიტუციურ განვითარებაზე, ფეხბურთის ფედერაციის მუშაობასა და ევროპულ საფეხბურთო სივრცეში ინტეგრაციაზე (UEFA, 2024). ამგვარი რეპრეზენტაცია საქართველოს ევროპასთან აკავშირებს არა მხოლოდ პოლიტიკური, არამედ სპორტული და ინსტიტუციური თვალსაზრისითაც.

საბოლოოდ, ევროპის ჩემპიონატი ქართულ დისკურსში იქცა სივრცედ, სადაც ეროვნული წარმატება ევროპულ კუთვნილებასთან გადაიკვეთა. ისეთი ფორმულირებები, როგორებიცაა „ისტორიული გარღვევა“, „ევროპული გზა“, „ევროპული წარმატება“, „პირველი დიდი ტურნირი“ და „საქართველოს გზა ევროპაშია“, ქმნის ნარატივს, რომელშიც საქართველო წარმოდგენილია ევროპული სპორტული სივრცის ახალ, თუმცა სრულფასოვან მონაწილედ.

3.2 სპორტული „რბილი ძალა“, საერთაშორისო ხილვადობა და ეროვნული ბრენდინგი

ევროპული კუთვნილების დისკურსთან ერთად, საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატებამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა ქვეყნის საერთაშორისო ხილვადობის გაზრდაშიც. საერთაშორისო ურთიერთობებში „რბილი ძალის“ კონცეფცია სახელმწიფოს იმგვარ გავლენას აღწერს, რომელიც იძულებას კი არა, მიმზიდველობას, კულტურულ ავტორიტეტსა და პოზიტიურ იმიჯს ეფუძნება (Nye, 2004). თუმცა მოცემული ნაშრომისთვის მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ ნაის ზოგადი კონცეფცია, არამედ ისიც, როგორ შეიძლება სპორტმა კონკრეტულად მცირე სახელმწიფოს საერთაშორისო ხილვადობა შეცვალოს.

სპორტისა და გლობალიზაციის ურთიერთმიმართების გაანალიზებისას მნიშვნელოვანია ჯოზეფ მაგუაიერის მიდგომა. მაგუაიერის მიხედვით, თანამედროვე სპორტი გლობალური ძალაუფლებრივი ურთიერთობების ნაწილია, სადაც ეროვნული ნაკრებები, საერთაშორისო ტურნირები და სპორტული წარმატებები ქვეყნის რეპრეზენტაციისა და ეროვნული თვითდამკვიდრების მნიშვნელოვან სივრცედ იქცევა (Maguire, 2005). მოცემული ნაშრომისთვის ეს მიდგომა მნიშვნელოვანია, რადგან საქართველოს მსგავს მცირე სახელმწიფოს საერთაშორისო საფეხბურთო წარმატება აძლევს შესაძლებლობას, თავი წარმოადგინოს არა მხოლოდ პოსტსაბჭოთა პოლიტიკური პრობლემების, არამედ ევროპული სპორტული წარმატებისა და პროგრესის ნარატივში.

ეროვნული ბრენდინგის უფრო ზუსტი ახსნისთვის მნიშვნელოვანია დუბინსკის მიდგომა. დუბინსკის მიხედვით, სპორტი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ეროვნულ ბრენდინგსა და საერთაშორისო ურთიერთობებში, რადგან საერთაშორისო სპორტული წარმატება ქვეყნის იმიჯის, ცნობადობისა და გარე აუდიტორიის აღქმის ფორმირებას უწყობს ხელს (Dubinsky, 2023). ამ თვალსაზრისით, საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება შეიძლება განვიხილოთ როგორც სპორტული „რბილი ძალის“ რესურსი, რომელმაც ქვეყანა საერთაშორისო მედიაში დროებით წარმოაჩინა წარმატების,

ემოციური ერთიანობისა და ევროპული სპორტული კონკურენტუნარიანობის კონტექსტში.

საქართველოს შემთხვევა ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებით საინტერესოა. საერთაშორისო მედიაში საქართველო ხშირად რეგიონული უსაფრთხოების, რუსეთის ოკუპაციის, შიდა პოლიტიკური პოლარიზაციისა და დემოკრატიული გამოწვევების კონტექსტში ფიგურირებს. 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში კი ქვეყანა საერთაშორისო აუდიტორიის წინაშე განსხვავებული მნიშვნელობით გამოჩნდა როგორც დებიუტანტი სახელმწიფო, რომელმაც ევროპის ერთ-ერთი ძლიერი ნაკრები დაამარცხა და ჯგუფური ეტაპის გადალახვა შეძლო.

Reuters-ის გაშუქებაში საქართველოს პორტუგალიასთან გამარჯვება წარმოდგენილია როგორც ისტორიული სპორტული მოვლენა, რომელმაც ქვეყანა მასობრივი ზეიმის მდგომარეობაში მოაქცია. სტატიაში ხაზგასმულია თბილისის ქუჩებში დროშებით, მანქანების კოლონებით, სკანდირებითა და ფეიერვერკებით გამოხატული ემოციური რეაქცია (Reuters, 2024b). დისკურსული თვალსაზრისით, აღნიშნული გაშუქება საქართველოს წარმოაჩენს არა მხოლოდ შიდა პოლიტიკური პრობლემების, არამედ წარმატების, კოლექტიური ემოციისა და ისტორიული მიღწევის ენით.

მსგავსი რეპრეზენტაცია ჩანს The Guardian-ის გაშუქებაშიც, სადაც საქართველოს პორტუგალიასთან გამარჯვება წარმოდგენილია როგორც პირველი დიდი ტურნირის ისტორიული მომენტი და ერთ-ერთი გამორჩეული საფეხბურთო ამბავი. სტატიაში ხაზგასმულია, რომ ხვიჩა კვარაცხელიას სწრაფმა გოლმა და გუნდის თამაშმა საქართველოს გზა გაუხსნა მერვედფინალისკენ, რაც ქვეყნის საფეხბურთო ისტორიაში განსაკუთრებულ მოვლენად წარმოჩნდა (Fisher, 2024). ამგვარი ტექსტები საქართველოს საერთაშორისო დისკურსში აყენებს არა პერიფერიულ, არამედ ევროპული საფეხბურთო წარმატების ისტორიის ნაწილად.

საერთაშორისო რეპრეზენტაციის თვალსაზრისით, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ისიც, რომ საქართველოს წარმატება ხშირად აღიწერებოდა როგორც

პატარა ქვეყნის დიდი მიღწევა. მსგავსი ჩარჩო სპორტული „რბილი ძალის“ ლოგიკას შეესაბამება: მცირე სახელმწიფო, რომელსაც შეზღუდული ეკონომიკური ან სამხედრო რესურსი აქვს, სპორტული წარმატების მეშვეობით იძენს საერთაშორისო ცნობადობას, ემოციურ ხილვადობასა და პოზიტიურ იმიჯს. ამ შემთხვევაში ეროვნული ნაკრები ქვეყნის საერთაშორისო ბრენდის მატარებელ ფიგურად იქცევა.

საქართველოს გამოცდილება ამ მხრივ შეიძლება შევადაროთ ისლანდიისა და ხორვატიის შემთხვევებს. ისლანდიის ეროვნულმა ნაკრებმა ევროპის 2016 წლის ჩემპიონატზე, ხოლო ხორვატიამ 2018 წლის მსოფლიო ჩემპიონატზე მნიშვნელოვნად გაზარდეს საკუთარი ქვეყნების საერთაშორისო ცნობადობა. ორივე შემთხვევაში სპორტული წარმატება იქცა ეროვნული ბრენდის, სიმბოლური კაპიტალისა და საერთაშორისო ხილვადობის წყაროდ. მსგავსი პროცესი შეინიშნება საქართველოშიც, სადაც ევროპის ჩემპიონატზე წარმატებულმა დებიუტმა ქვეყანა ევროპული მედიის ყურადღების ცენტრში მოაქცია.

ამგვარად, საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება შეიძლება განვიხილოთ როგორც სპორტული „რბილი ძალის“ რესურსი. ფეხბურთის მეშვეობით საქართველო საერთაშორისო აუდიტორიის წინაშე დროებით მაინც წარმოჩნდა არა მხოლოდ პოსტსაბჭოთა ქვეყანად, არამედ ევროპული სპორტული სივრცის აქტიურ და წარმატებულ მონაწილედ. სწორედ ამაში ვლინდება მაგუაიერისა და დუბინსკის მიდგომების მნიშვნელობა: სპორტული წარმატება მცირე სახელმწიფოს აძლევს შესაძლებლობას, საერთაშორისო რეპრეზენტაციის ჩვეული ჩარჩო შეცვალოს და საკუთარი თავი წარმატების, პროგრესისა და კონკურენტუნარიანობის ნარატივში წარმოადგინოს.

3.3 პოლარიზებული მედია, სპორტსმენების სამოქალაქო პოზიციები და ბუდე ზივზივადის შემთხვევა

საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატების ირგვლივ შექმნილი მედიადისკურსი მხოლოდ ევროპული კუთვნილებისა და საერთაშორისო ხილვადობის საკითხებით არ შემოფარგლულა. ფეხბურთელების პროევროპული განცხადებები, მათ მიმართ გაჩენილი მოლოდინები და ცალკეული სპორტული თუ საჯარო ეპიზოდების ინტერპრეტაციები პოლარიზებული მედიაგარემოს ნაწილად იქცა. სწორედ ამიტომ, მოცემულ ქვეთავში ყურადღება გამახვილდება არა მხოლოდ ფეხბურთელების განცხადებებზე, არამედ იმაზე, როგორ გადაიქცა მათი საჯარო ფიგურა განსხვავებული პოლიტიკური ნარატივების ობიექტად.

მედია-შედარების თვალსაზრისით, პირველ რიგში უნდა გამოიყოს ორი ძირითადი ჩარჩო. კრიტიკულ და ოპოზიციურად განწყობილ მედიაში ფეხბურთელების განცხადებები ხშირად წარმოჩნდა როგორც ევროპული არჩევანისა და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის გამოხატულება. ამ ტიპის გაშუქებაში სპორტსმენი არ არის მხოლოდ პროფესიონალი მოთამაშე, არამედ წარმოდგენილია როგორც მაღალი საზოგადოებრივი ავტორიტეტის მქონე ფიგურა, რომლის სიტყვაც ქვეყნის საგარეო კურსისა და პოლიტიკური თვითგამორკვევის დისკურსს უკავშირდება.

მაგალითად, „პუბლიკის“ მასალაში ბუდე ზივზივადის პოსტი გაშუქებულია როგორც „რუსული კანონის“ წინააღმდეგ მიმართული მოქალაქეობრივი პოზიცია. ფეხბურთელი ხაზს უსვამს, რომ „საქართველოს გზა ევროპაშია“, უარყოფს ყველაფერს, რაც საქართველოს რუსეთისკენ მიაქანებს და მშვიდობიან მომიტინგეებზე თავდასხმას გაუმართლებლად მიიჩნევს (პუბლიკა, 2024). ამგვარი გაშუქება ბუდე ზივზივადეს წარმოაჩენს არა მხოლოდ როგორც ეროვნული ნაკრების წევრს, არამედ როგორც სამოქალაქო პოზიციის მქონე საჯარო ფიგურას.

მსგავსი ჩარჩო ჩანს გიორგი ქოჩორაშვილის ირგვლივ შექმნილ მედიადისკურსშიც. „ფორმულას“ და „ტაბულას“ მასალებში ყურადღება გამახვილებულია იმაზე, რომ ქოჩორაშვილის ინსტაგრამ ანგარიშის გაქრობის შემდეგ

მისმა მამამ, როინ ქოჩორაშვილმა, იგივე ფოტო გაავრცელა და დაწერა, რომ „საქართველოს გზა ევროპაშია“ და პოზიცია შეუცვლელია (ფორმულა, 2024a; ტაბულა, 2024). ამ შემთხვევაში მედიაგაშუქება ფეხბურთელის გარშემო შექმნილ ეპიზოდს უკავშირებს არა მხოლოდ ინდივიდუალურ პოზიციას, არამედ ევროპული არჩევანისა და პოლიტიკური ზეწოლის კონტექსტს. შესაბამისად, კრიტიკულ მედიაში ფეხბურთელი რეპრეზენტირდება როგორც ფიგურა, რომლის საჯარო პოზიციასაც სიმბოლური და ღირებულებითი მნიშვნელობა ენიჭება.

ამავე ხაზს აგრძელებს ხვიჩა კვარაცხელიას შემთხვევაც. TV4-ის, Formula-სა და სხვა მედიების გაშუქებაში მისი პოსტი წარმოჩნდა როგორც ქვეყნის ევროპული კურსის მკაფიო მხარდაჭერა. კვარაცხელიას ფორმულირება, „საქართველოს გზა ევროპაშია“ და „ევროპული გზა გვაერთიანებს“ განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იყო, რადგან იგი ქვეყნის ყველაზე ცნობადი ფეხბურთელის მიერ გაკეთებულ განცხადებას წარმოადგენდა (TV4, 2024; ფორმულა, 2024b). დისკურსული თვალსაზრისით, ასეთი გაშუქება აძლიერებს წარმოდგენას, რომ სპორტული ავტორიტეტი შეიძლება სამოქალაქო და პოლიტიკურ მნიშვნელობად გადაიქცეს.

მეორე მხრივ, საჯარო მაუწყებლობისა და პროსახელისუფლებო მედიის სივრცეში უფრო მკაფიოდ გამოიკვეთა ფეხბურთელების „დაცვის“ ჩარჩო. ამ ჩარჩოში ყურადღება ნაკლებად მახვილდება ფეხბურთელების პროევროპულ გზავნილებზე და უფრო მეტად იმაზე, რომ სპორტსმენები პოლიტიკური დაპირისპირების ობიექტებად იქცნენ. მაგალითად, საზოგადოებრივი მაუწყებლის 2024 წლის 5 ივლისის მასალაში 30 მილიონიანი ჯილდოსთვის მადლობის გადახდის შემდეგ ფეხბურთელების მიმართ გაჩენილი კრიტიკა აღწერილია როგორც „ბულინგის კამპანია ფეხბურთელების წინააღმდეგ“ (საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024g). ამავე ხაზს ავითარებდა „იმედიც“, სადაც ფეხბურთელების მიერ „ქართუსგან“ მიღებულ 30 მილიონზე მადლიერების გამოხატვა პოზიტიური, დაფასებისა და მხარდაჭერის ჩარჩოში გაშუქდა (საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024h; საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი, 2024i).

ამგვარად, პროსახელისუფლებო მედიადისკურსში აქცენტი გადადის არა იმაზე, რას ნიშნავს ფეხბურთელების სამოქალაქო პოზიცია ევროპული კურსის თვალსაზრისით, არამედ იმაზე, რომ სპორტსმენები არ უნდა გახდნენ პოლიტიკური კრიტიკისა და შეტევის ობიექტები. ასეთი ჩარჩო ფეხბურთელს წარმოაჩენს როგორც ეროვნული წარმატების სიმბოლოს, რომლის კრიტიკაც შეიძლება აღიწეროს როგორც უსამართლო ზეწოლა ან ეროვნული ერთიანობის წინააღმდეგ მიმართული ქმედება. შესაბამისად, პროსახელისუფლებო მედიისთვის ცენტრალური ხდება სპორტსმენის დაცვა, ხოლო კრიტიკული მედიისთვის სპორტსმენის სამოქალაქო პოზიციის პოლიტიკური მნიშვნელობა.

დისკურსული ანალიზის თვალსაზრისით, სწორედ აქ ჩანს პოლარიზებული მედიაგარემოს მოქმედება. ერთი და იგივე ფიგურა - ეროვნული ნაკრების ფეხბურთელი სხვადასხვა მედიაში განსხვავებულად კონსტრუირდება. კრიტიკულ მედიაში იგი ხშირად არის ევროპული არჩევანისა და სამოქალაქო პასუხისმგებლობის მატარებელი ფიგურა, ხოლო პროსახელისუფლებო მედიაში უფრო მეტად წარმოჩნდება როგორც ეროვნული წარმატების სიმბოლო, რომელსაც პოლიტიკური კრიტიკისგან დაცვა სჭირდება. ამ განსხვავებას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, რადგან იგი აჩვენებს, რომ სპორტსმენების საჯარო ფიგურა ერთგვარ „დისკურსულ ველად“ იქცა, სადაც ერთმანეთს ეჯახება ევროპული არჩევანის, ეროვნული ერთიანობისა და პოლიტიკური ლოიალობის განსხვავებული ინტერპრეტაციები.

ბუდუ ზივზივადის ირგვლივ შექმნილი დისკურსი განსაკუთრებით საინტერესოა იმის საჩვენებლად, როგორ შეიძლება სპორტული ფაქტი ან ცალკეული საჯარო ეპიზოდი პოლიტიკურ ინტერპრეტაციად გარდაიქმნას. ზივზივადის შემთხვევაში ეს პროცესი რამდენიმე მიმართულებით გამოვლინდა: ერთი მხრივ, მისმა პროევროპულმა პოზიციამ იგი სამოქალაქო ავტორიტეტის მქონე სპორტსმენად წარმოაჩინა, მეორე მხრივ, მის გარშემო არსებული სპორტული ან საჯარო ფაქტები პოლიტიკურ ეჭვებთან დაუკავშირდა.

პირველი ასეთი შემთხვევა უკავშირდება საქართველოს ნაკრების დახვედრას რესპუბლიკის მოედანზე. სოციალურ ქსელებში გავრცელდა მტკიცება, თითქოს

ლონისძიების წამყვანმა დიმიტრი ობოლაძემ ბუდუ ზივზივადეს სიტყვით გამოსვლის საშუალება არ მისცა. თუმცა ფაქტ-მეტრმა ეს ინფორმაცია დეზინფორმაციად შეაფასა და მიუთითა, რომ გავრცელებული მტკიცება ვიდეოფრაგმენტის არასწორ ინტერპრეტაციას ეფუძნებოდა (ფაქტ-მეტრი, 2024). მსგავსი შინაარსის მასალა გამოაქვეყნა GeoFacts-მაც, რომლის მიხედვითაც აღნიშნული მტკიცება ყალბი იყო და არც დიმიტრი ობოლაძეს, არც ბუდუ ზივზივადეს და არც ზივზივადის მამას მსგავსი ფაქტი არ დაუდასტურებიათ (GeoFacts, 2024). ამგვარად, ერთი საჯარო ღონისძიების ფრაგმენტი გადაიქცა პოლიტიკურ-მედია ნარატივის საფუძვლად, მიუხედავად იმისა, რომ ფაქტობრივად იგი დადასტურებული არ იყო.

მეორე მიმართულება უკავშირდება ბუდუ ზივზივადის სათამაშო დროს. ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში მედიასა და სოციალურ ქსელებში პერიოდულად ჩნდებოდა კითხვა, ხომ არ უკავშირდებოდა მისი შედარებით მცირე სათამაშო დრო მის პროევროპულ პოზიციას. Reuters-ის ცნობით, საქართველოს ნაკრების მთავარმა მწვრთნელმა ვილი სანიოლმა ამგვარი კითხვები მკაცრად უარყო და განაცხადა, რომ შემადგენლობას თავად არჩევს მხოლოდ საფეხბურთო საფუძვლებით (Reuters, 2024c). ამგვარი ეპიზოდი მნიშვნელოვანია არა იმიტომ, რომ ის პოლიტიკური ჩარევის ფაქტს ადასტურებს, არამედ იმიტომ, რომ აჩვენებს, როგორ იქცევა სპორტული გადაწყვეტილება პოლარიზებულ გარემოში პოლიტიკური ინტერპრეტაციის საგნად.

ამგვარი ეჭვების არსებობა განსაკუთრებით გასაგები ხდება იმ კონტექსტში, სადაც ზივზივადე უკვე აღიქმებოდა არა მხოლოდ ფეხბურთელად, არამედ პროევროპული პოზიციის მქონე საჯარო ფიგურად. როდესაც სპორტსმენი მედიასა და სოციალურ ქსელებში სამოქალაქო ავტორიტეტის სტატუსს იძენს, მის გარშემო არსებული ნებისმიერი ფაქტი, იქნება ეს სათამაშო დრო, მიკროფონის ეპიზოდი, საჯარო ღონისძიებაზე ქცევა შეიძლება პოლიტიკურ მნიშვნელობებში გადაითარგმნოს. სწორედ ამიტომ, ბუდუ ზივზივადის შემთხვევა მნიშვნელოვანი მასალაა დისკურსული ანალიზისთვის.

ამავე დროს, აუცილებელია ფაქტსა და ინტერპრეტაციას შორის მკაფიო ზღვარის გავლება. მიკროფონის ეპიზოდში ფაქტების გადამოწმებამ აჩვენა, რომ გავრცელებული

მტკიცება დეზინფორმაციული იყო, სათამაშო დროის შემთხვევაში კი მწვრთნელის განმარტებამ უარყო პოლიტიკური ჩარევის ვერსია. შესაბამისად, მოცემული ნაშრომი არ ამტკიცებს, რომ ბუდუ ზივზივამე პოლიტიკური ნიშნით დაისაჯა. უფრო სწორია მისი შემთხვევის განხილვა როგორც მაგალითი, თუ როგორ შეიძლება სპორტსმენის საჯარო ფიგურა პოლარიზებულ მედიაგარემოში სხვადასხვა პოლიტიკური ინტერპრეტაციის ობიექტად იქცეს.

საბოლოოდ, მეოთხე თავის ანალიზი აჩვენებს, რომ 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება მედიადისკურსში რამდენიმე განსხვავებული მნიშვნელობით დამუშავდა. ერთი მხრივ, ფეხბურთი წარმოჩნდა როგორც ევროპული კუთვნილების სიმბოლო, სადაც სპორტული წარმატება დაუკავშირდა ქვეყნის ევროპულ მომავალს, სამოქალაქო პოზიციებსა და პოლიტიკური თვითგამორკვევის საკითხს. მეორე მხრივ, საერთაშორისო მედიაში საქართველოს წარმატებამ ქვეყნის ხილვადობა გაზარდა და იგი დროებით წარმოაჩინა არა მხოლოდ პოლიტიკური კრიზისების, არამედ პროგრესისა და სპორტული წარმატების კონტექსტში. მესამე მხრივ, შიდა მედიაგარემოში ფეხბურთელების სამოქალაქო პოზიციები და მათ ირგვლივ შექმნილი ინტერპრეტაციები პოლარიზებული დისკურსის ნაწილად იქცა.

ამგვარად, მეოთხე თავი ამყარებს ნაშრომის იმ ძირითად არგუმენტს, რომლის მიხედვითაც 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში ფეხბურთი საქართველოში მხოლოდ სპორტულ მოვლენად არ დარჩენილა. იგი იქცა დისკურსულ სივრცედ, სადაც ეროვნული იდენტობა, ევროპული კუთვნილება, პოლიტიკური პოლარიზაცია და საერთაშორისო რეპრეზენტაცია ერთმანეთთან გადაიკვეთა. სწორედ ამ გადაკვეთის ანალიზი აჩვენებს, რომ თანამედროვე საქართველოში ფეხბურთი ფუნქციონირებს როგორც ეროვნული თვითაღქმის, პოლიტიკური მნიშვნელობებისა და სპორტული „რბილი ძალის“ მნიშვნელოვანი სიმბოლური რესურსი.

დასკვნა

მოცემული საბაკალავრო ნაშრომის მიზანი იყო იმის გაანალიზება, როგორ რეპრეზენტირდება 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება მედია, საჯარო და პოლიტიკურ დისკურსში და როგორ უკავშირდება ეს მოვლენა ეროვნული იდენტობის, ევროპული კუთვნილებისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების კონსტრუირების პროცესს. კვლევის ფარგლებში ფეხბურთი განხილულია არა მხოლოდ სპორტულ მოვლენად, არამედ სოციალურ, სიმბოლურ და პოლიტიკურ პრაქტიკად, რომლის მეშვეობითაც მედიასა და საჯარო სივრცეში ეროვნული სიამაყის, კოლექტიური თვითიდენტიფიკაციის, სახელმწიფოებრივი წარმატებისა და ევროპული ორიენტაციის ნარატივები ფორმირდება.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება მედიასა და საჯარო დისკურსში რეპრეზენტირდა როგორც კოლექტიური იდენტობისა და ეროვნული სიამაყის მნიშვნელოვანი სიმბოლო. სტადიონები, საჯარო ჩვენებები, სატელევიზიო ეთერები და სოციალური ქსელები წარმოიჩინა როგორც საერთო ემოციური სივრცეები, სადაც საფეხბურთო წარმატება ინდივიდუალურ გამოცდილებას გასცდა და კოლექტიური კუთვნილების ნარატივად ჩამოყალიბდა. ამ თვალსაზრისით, ფეხბურთმა ხელი შეუწყო ეროვნული ერთობის წარმოსახვას და გააძლიერა ის დისკურსი, რომლის მიხედვითაც ნაკრების წარმატება არა მხოლოდ გუნდის, არამედ მთელი საზოგადოების საერთო მიღწევად აღიქმებოდა.

ნაშრომში ასევე გამოჩნდა, რომ ეროვნული იდენტობის რეპროდუცირება საფეხბურთო დისკურსში ყოველდღიური სიმბოლოების საშუალებითაც განხორციელდა. ეროვნული დროშები, ნაკრების მაისურები, ეროვნული ფერები, სლოგანი „ჩვენ ვართ საქართველო“ და სოციალურ ქსელებში გავრცელებული ვიზუალური თუ ენობრივი ნიშნები იქცა ეროვნული კუთვნილების გამოხატვის ფორმებად. ამგვარად, საფეხბურთო ატრიბუტიკა და კოლექტიური ლოზუნგები

საჯარო სივრცეში არა მხოლოდ გულშემატკივრობის ნიშნებად, არამედ ეროვნული თვითიდენტიფიკაციის სიმბოლურ მექანიზმად წარმოჩნდა.

მესამე თავის ანალიზმა აჩვენა, რომ 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის კონტექსტში საფეხბურთო წარმატება შიდა პოლიტიკურ დისკურსშიც აქტიურად ჩაერთო. 30 მილიონი ლარის ჯილდოს დაპირება, სახელმწიფო ჯილდოების გარშემო წარმოქმნილი დაპირისპირება და პოლიტიკური აქტორების ფეხბურთელებთან ასოცირება მიუთითებს, რომ სპორტული ტრიუმფი პოლიტიკურ-სიმბოლურ რესურსად იქცა. თუმცა კვლევისთვის მნიშვნელოვანი იყო არა იმის მტკიცება, რომ პოლიტიკურმა აქტორებმა სპორტული წარმატება პირდაპირ „მიითვისეს“, არამედ იმის ჩვენება, როგორ დაუკავშირდა ეს წარმატება მედიასა და პოლიტიკურ კომუნიკაციაში სახელმწიფოებრივი პრესტიჟის, ეროვნული ერთიანობისა და პოლიტიკური ლეგიტიმაციის ნარატივებს.

კვლევამ ასევე წარმოაჩინა ფეხბურთელების, როგორც სამოქალაქო ავტორიტეტის მქონე ფიგურების მნიშვნელობა. გიორგი ქოჩორაშვილის, ბუდუ ზივზივადისა და ხვიჩა კვარაცხელიას შემთხვევებმა აჩვენა, რომ ეროვნული ნაკრების წევრები მედიასა და სოციალურ ქსელებში მხოლოდ სპორტსმენებად აღარ რეპრეზენტირდებიან. მათი განცხადებები, დუმილი ან მათ გარშემო წარმოქმნილი ინტერპრეტაციები საჯარო დისკურსში სამოქალაქო პოზიციის, ევროპული არჩევანისა და პოლიტიკური მნიშვნელობების ნაწილად იქცა. განსაკუთრებით ბუდუ ზივზივადის შემთხვევამ აჩვენა, როგორ შეიძლება სპორტსმენის გარშემო არსებული ფაქტები პოლარიზებულ მედიაგარემოში პოლიტიკური ინტერპრეტაციის ობიექტად იქცეს.

მეოთხე თავის ფარგლებში გამოიკვეთა, რომ საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატება ევროპული კუთვნილებისა და სპორტული „რბილი ძალის“ დისკურსსაც დაუკავშირდა. ევროპის ჩემპიონატზე მონაწილეობა მედიაში ხშირად რეპრეზენტირდა როგორც საქართველოს ევროპულ სივრცეში ყოფნის სიმბოლური დადასტურება. საერთაშორისო მედიაში საქართველოს წარმატება წარმოჩნდა არა მხოლოდ სპორტულ მიღწევად, არამედ ქვეყნის ხილვადობის, პოზიტიური იმიჯისა და ეროვნული

ბრენდინგის რესურსად. ამ თვალსაზრისით, ფეხბურთმა შეასრულა როგორც შიდა ეროვნული კონსოლიდაციის, ისე საერთაშორისო რეპრეზენტაციის ფუნქცია.

კვლევის მთავარი ჰიპოთეზა, რომლის მიხედვითაც 2024 წლის ევროპის ჩემპიონატის პერიოდში საქართველოს ეროვნული საფეხბურთო ნაკრების წარმატება მედია და საჯარო დისკურსში რეპრეზენტირდება როგორც ეროვნული იდენტობის, კოლექტიური სიამაყისა და ევროპული კუთვნილების სიმბოლო, ძირითადად დადასტურდა. პირველი ქვეჰიპოთეზა დასტურდება, რადგან მედიადისკურსში ნაკრების წარმატება პოზიციონირდა როგორც ეროვნული სიამაყისა და კოლექტიური თვითიდენტიფიკაციის მნიშვნელოვანი წყარო. მეორე ქვეჰიპოთეზა დასტურდება იმ მხრივ, რომ შიდა პოლიტიკურ დისკურსში საფეხბურთო წარმატება დაუკავშირდა სახელმწიფოებრივი წარმატების, ეროვნული ერთიანობისა და პოლიტიკური ლეგიტიმაციის ნარატივებს. მესამე ქვეჰიპოთეზაც დადასტურდა, რადგან ევროპული ინტეგრაციისა და საერთაშორისო მედიადისკურსის კონტექსტში საფეხბურთო წარმატება წარმოჩნდა როგორც საქართველოს ევროპული კუთვნილების, საერთაშორისო ხილვადობისა და სპორტული „რბილი ძალის“ განმამტკიცებელი დისკურსული რესურსი.

ამასთანავე, კვლევის შეზღუდვად უნდა აღინიშნოს, რომ ნაშრომი არ ეფუძნება საზოგადოებრივი აზრის რაოდენობრივ კვლევას, გამოკითხვებს ან ინტერვიუებს. შესაბამისად, იგი არ ამტკიცებს, როგორ აღიქვა კონკრეტულმა მოქალაქეთა ჯგუფმა საქართველოს ნაკრების წარმატება. ნაშრომი ანალიზებს არა რეალურ საზოგადოებრივ განწყობებს, არამედ იმას, როგორ რეპრეზენტირდა ეს მოვლენა მედიაში, სოციალურ ქსელებსა და პოლიტიკურ კომუნიკაციაში. მიღებული შედეგები უნდა გავიგოთ როგორც დისკურსული ანალიზის შედეგი და არა როგორც საზოგადოებრივი აზრის გაზომვა.

ნაშრომმა აჩვენა, რომ თანამედროვე საქართველოში ფეხბურთი მხოლოდ სპორტული პრაქტიკა აღარ არის. იგი ფუნქციონირებს როგორც ეროვნული თვითაღქმის, სიმბოლური ერთიანობის, პოლიტიკური ლეგიტიმაციის, ევროპული კუთვნილებისა და საერთაშორისო რეპრეზენტაციის მნიშვნელოვანი სივრცე. 2024 წლის

ევროპის ჩემპიონატზე საქართველოს ეროვნული ნაკრების წარმატებამ ნათლად წარმოაჩინა, რომ სპორტი შეიძლება იქცეს დისკურსულ არენად, სადაც ეროვნული იდენტობა, პოლიტიკური მნიშვნელობები და საერთაშორისო იმიჯი ერთმანეთთან იკვეთება. სწორედ ამაში მდგომარეობს ფეხბურთის განსაკუთრებული საზოგადოებრივ-პოლიტიკური მნიშვნელობა თანამედროვე საქართველოში.

გამოყენებული ლიტერატურა

ბიზნეს ფორმულა. (2024, May 23). EURO 2024-ზე სუბსიდირებული ავიაბილეთები 24 მაისიდან გაიყიდება — ორი გზა €390.<https://bussinesformula.ge/News/17947>

იმედი. (2024a, July 4). გიორგი მამარდაშვილი „ქართუსგან“ გამოყოფილ 30 მილიონზე: მადლობელი ვარ როგორც მე, ასევე მთელი ნაკრები.
<https://imedinews.ge/ge/sporti/344364/giorgi-mamardashvili-qartusgan-gamokopil-30-milionze-madlobeli-var-rogorc-me-aseve-mteli-nakrebi>

იმედი. (2024b, July 4). საქართველოს ეროვნული ნაკრები: კაპიტანი გურამ კაშია გუნდის სახელით მადლობას უხდის ბიძინა ივანიშვილს, ფონდ „ქართუს“ და ქართველ გულშემატკივარს ფეხბურთის მხარდაჭერისთვის.
<https://imedinews.ge/ge/sporti/344359/saqartvelos-erovnuli-nakrebi-kapitani-guram-kashia-gundis-sakhelit-madlobas-ukhdis-bidzina-ivanishvils-pond-qartus-da-qartvel-gulshematkivars-pekhuburtis-mkhardacheristvis>

მარკეტერი. (2024, March 20). საქართველო ფორმაშია! — საქართველოს ბანკის კამპანია ეროვნული ნაკრების გულშემატკივრებისთვის.
<https://www.marketer.ge/sakartvelo-formashia-bog/>

პუბლიკა. (2024, May 2). ბუდუ ზივზივადზე: ვერანაირად გამართლდება მშვიდობიან მომიტინგეებზე თავდასხმა.<https://publika.ge/budu-zivzivadze-veranairad-gamartldeba-mshvidobian-momitingeebze-tavdaskhma/>

რადიო თავისუფლება. (2024a, April 17). ხვიზა კვარაცხელია: ევროპული გზა გვეერთიანებს! <https://www.radiotavisupleba.ge/a/32909016.html>

რადიო თავისუფლება. (2024b, June 16). ადმინისტრაციის განცხადებით, პრეზიდენტი ღირსების ორდენებს ნაკრების წევრებს სექტემბერში გადასცემს.
<https://www.radiotavisupleba.ge/a/33019173.html>

საქართველოს ფეხბურთის ფედერაცია [@GeorgiaGff]. (2024a, March 26). გამარჯობა ევროპა, ჩვენ ვართ საქართველო! Hello Europe, We Are Georgia! #GFF #მეგარსაქართველო #EURO2024 [Post].
X.<https://x.com/GeorgiaGff/status/1772711284078727527>

საქართველოს ფეხბურთის ფედერაცია. (2024b, June 16). საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციის განცხადება. <https://gff.ge/ge/media/news/26931>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024, June 16). Georgian fans take flight to Euro 2024, inaugural charter departs from Tbilisi. <https://1tv.ge/lang/en/news/georgian-fans-take-flight-to-euro-2024-inaugural-charter-departs-from-tbilisi/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024b, March 26). პირველი რესპუბლიკის მოედანზე დიდი ეკრანი დამონტაჟდა [Video]. <https://1tv.ge/video/pirveli-respublikis-moedanze-didi-ekrani-damontadjda/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024c, June 18). საქართველო ევრო 2024-ზე - ჩართვა მიხეილ მესხის სტადიონიდან [Video]. <https://1tv.ge/video/saqartvelo-evro-2024-ze-chartva-mikheil-meskhis-stadionidan/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024d, June 30). მხარდაჭერა საქართველოს ნაკრებს [Video]. <https://1tv.ge/video/mkhardachera-saqartvelos-nakrebs/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024e, June 27). 30 მილიონი ლარი ქართველ ფეხბურთელებს [Video]. <https://1tv.ge/video/30-milioni-lari-qartvel-fekhburtelebs/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024f, March 27). PM, Speaker nominate national football team players, staff to be awarded Medal of Honour. <https://1tv.ge/lang/en/news/pm-speaker-nominate-national-football-team-players-staff-to-be-awarded-medal-of-honour/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024g, July 5). ბულინგის კამპანია ფეხბურთელების წინააღმდეგ [Video]. <https://1tv.ge/video/bulingis-kampania-fekhburtelebis-winaaghmdeg/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024h, July 5). 30 მილიონი ლარი საქართველოს ნაკრებს [Video]. <https://1tv.ge/video/30-milioni-lari-saqartvelos-nakrebs/>

საქართველოს საზოგადოებრივი მაუწყებელი. (2024i, July 4). გურამ კაშია — ნაკრების სახელით, მსურს, მაღლობა გადავუხადო ბიძინა ივანიშვილს, ფონდ „ქართუს“ ჩვენი შრომის დაფასებისა და ფეხბურთის მხარდაჭერისთვის.

<https://1tv.ge/news/guram-kashia-nakrebis-sakhelit-msurs-madloba-gadavukhado-bidzina-ivanishvils-fond-qartus-chveni-shromis-dafasebisa-da-fekhbertis-mkhardacheristvis/>

ტაბულა. (2024, April 10). ქოჩორაშვილის მამა: საქართველოს გზა ევროპაშია, სიცოცხლით ვაგებ პასუხს, პოზიცია შეუცვლელია. <https://tabula.ge/ge/news/716666-kochorashvilis-mama-sakartvelos-gza-evropashia>

ფაქტ-მეტრი. (2024, July 3). დეზინფორმაცია: დიმა ობოლაძემ ბუდუ ზივზივადეს სიტყვით გამოსვლის უფლება არ მისცა. <https://factcheck.ge/ka/story/43022-dezinformacia-dima-oboladzem-budu-zivzivadzes-sityvit-gamosvlis-ufleba-ar-mi>

ფორმულა. (2024a, April 10). ქოჩორაშვილის მამა: საქართველოს გზა ევროპაშია, პოზიცია შეუცვლელია. <https://formulanews.ge/News/109033>

ფორმულა. (2024b, April 17). ხვიზა კვარაცხელია: საქართველოს გზა ევროპაშია. <https://formulanews.ge/News/109512>

ფორმულა. (2024c, June 27). კობახიძე: უკვე გადაეცა ნაკრებს პირველი 30 მილიონი. <https://formulanews.ge/News/კობახიძე: უკვე გადაეცა ნაკრებს პირველი 30 მილიონი/113596>

TV4. (2024, April 17). ხვიზა კვარაცხელია: საქართველოს გზა ევროპაშია... ევროპული გზა გვაერთიანებს!! წინ ევროპისკენ!! მშვიდობა საქართველოს. <https://tv4.ge/2024/04/ხვიზა-კვარაცხელია-საქარ/>

Anderson, B. (1983). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*. Verso.

Bairner, A. (2001). *Sport, nationalism, and globalization: European and North American perspectives*. State University of New York Press.

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The social construction of reality: A treatise in the sociology of knowledge*. Anchor Books.

Billig, M. (1995). *Banal nationalism*. SAGE Publications.

Dubinsky, Y. (2023). Nation branding and sports diplomacy: Country image games in times of change. Palgrave Macmillan. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-32550-2>

Edelman, M. (1988). Constructing the political spectacle. University of Chicago Press.

Fisher, B. (2024, June 26). Kvaratskhelia propels Georgia to last 16 with famous win over Portugal. The Guardian. <https://www.theguardian.com/football/article/2024/jun/26/georgia-portugal-euro-2024-match-report>

GeoFacts. (2024, July 3). Disinformation: Dima Oboladze did not allow Budu Zivzivadze to deliver a speech. [GeoFacts. \(2024, July 3\). Disinformation: Dima Oboladze did not allow Budu Zivzivadze to deliver a speech](https://www.geofacts.com/en/disinformation-dima-oboladze-did-not-allow-budu-zivzivadze-to-deliver-a-speech)

Giulianotti, R. (2005). Sport: A critical sociology. Polity Press.

Kutidze, D. (2022). Sports and politics: How propaganda of non-democratic regimes exploits sports and sportsmen. [https://www.researchgate.net/publication/364835788 Sports and Politics - How Propaganda of Non-Democratic Regimes Exploits Sports and Sportsmen](https://www.researchgate.net/publication/364835788_Sports_and_Politics_-_How_Propaganda_of_Non-Democratic_Regimes_Exploits_Sports_and_Sportsmen)

Maguire, J. (2005). Power and global sport: Zones of prestige, emulation and resistance. Routledge.

Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. PublicAffairs.

Radio Free Europe/Radio Liberty. (2024, May 5). Riding wave of Euro success, Georgian footballers join wider battle for Europe. <https://www.rferl.org/a/georgia-soccer-protests-euro-politics-football/32932284.html>

Reuters. (2024a, June 27). Georgia's Ivanishvili pledges \$10 mln for team sparkling at Euros. <https://www.reuters.com/sports/soccer/georgias-ivanishvili-pledges-10-mln-team-sparkling-euros-2024-06-27/>

Reuters. (2024b, June 26). Tbilisi erupts in celebration as Georgia advance at Euro 2024.<https://www.reuters.com/sports/soccer/tbilisi-erupts-celebration-georgia-advance-euro-2024-2024-06-26/>

Reuters. (2024c, June 25). Georgia's Sagnol angrily rejects talk of political interference.<https://www.reuters.com/sports/soccer/georgias-sagnol-angrily-rejects-talk-political-interference-2024-06-25/>

Riordan, J. (1991). Sport, politics and communism. Manchester University Press.

Skey, M. (2022). Nationalism and media. Nationalities Papers, 50(5), 839–849.<https://doi.org/10.1017/nps.2021.102>

UEFA. (2024, March 27). Georgia breakthrough built on years of development.
<https://www.uefa.com/uefaeuro/history/news/028b-1a82861777b8-02b917bac211-1000--georgia-breakthrough-built-on-years-of-development/>